

นโยบายการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของไทยภายใต้เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ชัยวัฒน์ แก้วพินงาม*, รัชขวัญ ธรรมมาภรณ์พิลาศ**

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สำนวณระบบการศึกษาและนโยบายการศึกษาปัจจุบันของประเทศไทย ร่วมกับการวิเคราะห์สถิติและข้อมูลทางด้านการศึกษา ทรัพยากรมนุษย์ และเศรษฐกิจจากองค์กรในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อหาแนวนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมงานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธี การศึกษาแบบการศึกษาเปรียบเทียบ (comparative study) นโยบายการศึกษาของประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5 ประเทศ และ 1 เขตปกครองพิเศษ คือ สหราชอาณาจักรฟินแลนด์เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี และฮ่องกง จากข้อมูลทางสถิติและการวิจัยต่างๆ พบว่าประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่มาก เช่น การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะทักษะความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคน และการผลิตกำลังคนของประเทศทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้เสนอมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อนำไปปรับใช้ในด้านนโยบายการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำสำคัญ: เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การศึกษาและนโยบายการศึกษา ประเทศไทย

* อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 Email: kchaiwat@su.ac.th

** นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักระบบนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กทม. 10330 Email: rubkwan@sueksa.go.th

ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) สำหรับการสนับสนุนทางการเงินและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์แก่งานวิจัยชิ้นนี้

Education Policy and Human Resource Development in Thailand under Creative Economy

Chaiwat Kaewphanngam* and RubkwanTharmmapornphilas**

Abstract

This research is intended to explore Thai educational system and current educational policies including analyze data and statistics from local and international organizations to find appropriate human development policies for creative economy. Comparative study method is used to compare educational policies of UK, Finland, The Netherlands, Japan, South Korea and Hong Kong as leading countries in creative economy. We find that Thailand still have problems in human resource development, especially creativity skills. This research provides suggestion for policy implementation for all related sectors in education.

Keywords: Creative Economy, Education and Education Policy, Thailand

* Lecturer of Education, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University, NakornPathom 73000, Thailand: Email: kchaiwat@su.ac.th

** Policy and Plan Analyst, Bureau of Policy and Strategy, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, RatchadamneonNok Avenue, Dusit, Bangkok 10300, Thailand Email: rubkwan@sueksa.go.th

The authors would like to thank International Institute for Trade and Development (ITD) for the financial supports and guidance.

1. บทบาทของการศึกษาต่อการพัฒนาในมิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2552 รัฐบาลได้เห็นชอบแผนกระบวนเศรษฐกิจ ผ่านนโยบายเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยรัฐบาลได้กำหนด พันธสัญญาไว้ 4 ด้าน ได้แก่

- ด้านที่ 1 กระตุ้นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Infrastructure)
- ด้านที่ 2 สร้างรากฐานและปลูกฝังความสามารถด้านการคิด และการสร้างสรรค์ ในระบบการศึกษาไทย (Creative Education & Human Resource)
- ด้านที่ 3 กระตุ้นให้ภาคประชาสังคมโดยรวมในทุกภาคส่วนให้หันมาให้ความสำคัญ กับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Society & Inspiration)
- ด้านที่ 4 ส่งเสริม และสนับสนุนธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งระบบ (Creative Business Development & Investment)

พันธสัญญาด้านที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของการศึกษาที่มีต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้การศึกษายังมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อมกับพันธสัญญาด้านอื่นๆ เนื่องจากการศึกษาเป็นจุดเริ่มของการปลูกฝัง กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ เชิงสร้างสรรค์ทั้งระบบ

งานศึกษาบทนี้มีวัตถุประสงค์หลัก กล่าวคือ หนึ่งศึกษาบทบาทและความสำคัญของ ทรัพยากรมนุษย์ต่อเศรษฐกิจ สองสำรวจวิเคราะห์กลยุทธ์ นโยบาย และแผนงานการศึกษาของ ประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สามศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและบริบทของการศึกษาไทย และสี่เสนอแนะนโยบายการศึกษาที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้งนโยบายระยะสั้นและนโยบายระยะยาว งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธี การศึกษาแบบการศึกษาเปรียบเทียบ (comparative study) นโยบายการศึกษาของประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5 ประเทศ และ 1 เขตปกครองพิเศษ คือ สหราชอาณาจักรฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี และฮ่องกง การสำรวจระบบการศึกษาและนโยบายการ

ศึกษาปัจจุบันของประเทศไทย ร่วมกับการวิเคราะห์สถิติและข้อมูลทางการศึกษา ทรัพยากรมนุษย์ และเศรษฐกิจจากองค์กรในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ โดยเนื้อหาการศึกษาในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทโดยรวมของการศึกษาต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างทักษะความคิดสร้างสรรค์กับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นิยามของความคิดสร้างสรรค์และการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ระบบ การศึกษาไทยในปัจจุบันที่ตอบสนองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และจุดอ่อนที่ต้องคำนึงถึง มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายการศึกษาของประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจ สร้างสรรค์กับประเทศไทย และแนะนำแนวนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่จัดได้ว่าดีด้อยและการขาดความสามารถในการ สร้างธุรกิจใหม่ๆ นั้น มีผลกระทบที่สำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพและต่อการ ปรับปรุงด้านเทคโนโลยีและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ต่างๆ ขึ้นมาได้ ทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการผลิต ผลผลิตจะมากหรือน้อย จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของแรงงาน ในยุคเศรษฐกิจปัจจุบันซึ่งภาค การผลิต ได้เปลี่ยนจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นมาเป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพิง เทคโนโลยี ทำให้ความต้องการแรงงานคุณภาพสูงมีมากขึ้น คุณภาพของแรงงานเป็น สิ่งที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณาให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น เพราะฉะนั้นการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นแรงงานคุณภาพจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ เป็นยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญ สำหรับ ประเทศไทยเอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544) และ ฉบับต่อ ๆ มา ล้วนเน้นที่ “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้ประเทศเกิดการ พัฒนา อย่างยั่งยืน การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะ ส่งผลต่อไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ

การศึกษามีบทบาทอย่างมากในการขยายตัวทางเศรษฐกิจผ่านกลไกหลักๆ สามประการ หนึ่ง การศึกษาช่วยให้แรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แรงงานที่มี ประสิทธิภาพจะเพิ่มปริมาณผลผลิต (Mankiw, Romer and Weil, 1992) สอง การ ศึกษาเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อ

ให้การผลิตได้ผลดีขึ้น (Lucas, 1988; Romer, 1990) และสาม การศึกษา เพิ่มความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ ทำให้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่คิดค้นขึ้นสามารถแพร่หลายได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มมากขึ้น (Benhabib and Spiegel, 1994) มีหลักฐานจากงานวิจัยหลายชิ้นที่ยืนยันว่าการศึกษาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านปริมาณการศึกษาและด้านคุณภาพการศึกษา (e.g. Sala-i-Martin, Doppelhofer and Miller, 2004; Hanushek and Wossmann, 2007) ในด้านปริมาณการศึกษา ประเทศที่ประชากรมีปีการศึกษาเฉลี่ยในระดับสูงส่วนใหญ่แล้วจะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ในทำนองเดียวกันประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูงวัดโดยคะแนนสอบมาตรฐานระหว่างประเทศก็เป็นประเทศที่เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว (Hanushek and Wossmann, 2007) อาทิเช่น สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮังการี อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Hanushek and Wossmann, 2007 ได้แสดงข้อมูลเพิ่มเติมว่าคุณภาพการศึกษามีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าปริมาณการศึกษา นโยบายที่มุ่งเน้นเพียงแค่ว่าให้เด็กเข้าเรียน โดยไม่ใส่ใจ คุณภาพการศึกษา ไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้เท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของวิทยากร เชียงกูล (2552) ที่ว่าการจัดการศึกษาเป็นทั้งการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม เพราะการศึกษาช่วยสร้างความเท่าเทียมกันทางสถานะและรายได้ ประชากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศในทางกลับกันหากเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ มีความมั่นคง มั่งคั่งก็ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและคุณภาพ งานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์หลายชิ้นของประเทศไทยได้ยืนยันความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างทรัพยากรมนุษย์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเช่นกัน (อริสรา คำตัน, 2549; ธาณินทร์ ไหลวัฒน์ชัย, 2550)

นอกจากความสัมพันธ์ในระดับประเทศแล้ว การศึกษายังมีผลกระทบสำคัญต่อเศรษฐกิจหรือรายได้ในระดับบุคคลอีกด้วย เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงโดยเฉลี่ยจะได้รับค่าจ้างในอัตราที่สูงกว่า มีโอกาสว่างงานน้อยกว่า และได้ทำงานในอาชีพที่ค่อนข้างได้รับการยอมรับในสังคมมากกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษาหรือ

สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ Psacharopoulos (1994) ได้รวบรวมการประเมินผลตอบแทนทางการศึกษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกพบว่าอัตราผลตอบแทนทางการศึกษา (Rate of Return on Education) เป็นบวกในทุกทวีปและมีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างสูง (มากกว่าร้อยละ 10) เมื่อเทียบกับการลงทุนทางการเงินอื่นๆ หรือพูดได้ว่าการลงทุนในทุนมนุษย์ให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในทุนชนิดอื่น

สำหรับประเทศไทยระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดรายได้ในตลาดแรงงานเช่นเดียวกัน โดยเฉลี่ยแล้วผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงมักได้รับค่าตอบแทนจากตลาดแรงงานมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ ทำให้คนส่วนใหญ่ยินดีที่จะลงทุนทางการศึกษาเพื่อหวังผลตอบแทนในอนาคต ตารางที่ 1 แสดงอัตราผลตอบแทนทางการศึกษาของชายไทยตามระดับการศึกษา

ตาราง 1 อัตราผลตอบแทนทางการศึกษาของชายไทยตามระดับการศึกษา

ระดับชั้น	อัตราผลตอบแทนทางการศึกษา (คำนวณโดยวิธี Mincerian Equation)
ประถมศึกษา	3.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	13.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10.6
อุดมศึกษา	23.1

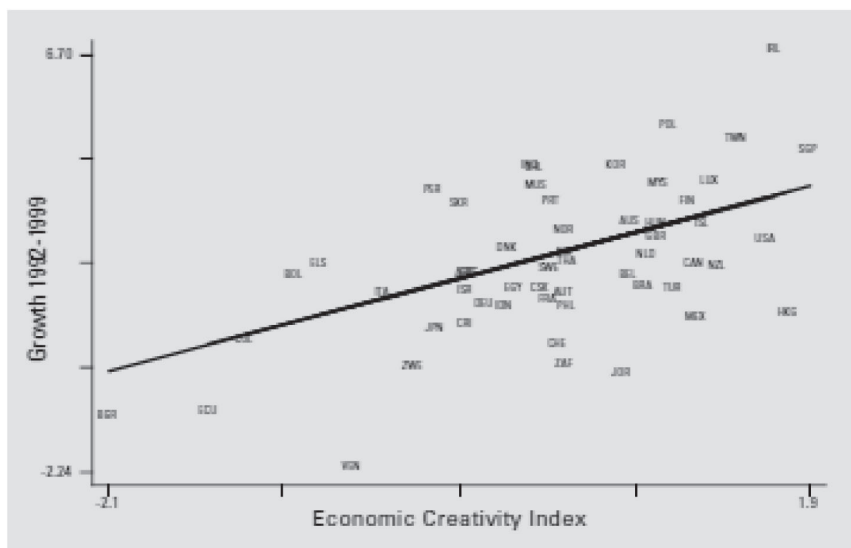
ที่มา: Kingdon, Patrinos, Sakellariou and Soderbom (2008)

อัตราผลตอบแทนทางการศึกษาของทุกระดับชั้นมีค่าเป็นบวกแสดงให้เห็นว่าการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นส่งผลให้ค่าจ้างที่แรงงานได้รับเพิ่มสูงขึ้น และอัตราผลตอบแทนทางการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อก้าวเข้าสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ผลตอบแทนสูงสุดที่อัตรา 23.1 อนึ่ง Moenjakand Worswick (2003) ได้ทำการศึกษาถึงผลตอบแทนทางการศึกษาแรงงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเปรียบเทียบกับระหว่างผู้ที่จบในสายสามัญกับสายอาชีวะ

ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่จบจากสายอาชีวศึกษามีได้รับค่าจ้างในตลาดแรงงานสูงกว่าผู้ที่จบจากสายสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทั้งผู้ชายและผู้หญิง

มุมมองที่ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเริ่มมีการอภิปรายในวงกว้างในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 90 แนวคิดของผู้ประกอบการแบบเดิมที่ใช้ การเพิ่มผลผลิตด้วยเครื่องจักรและทุนถูกแทนที่ด้วยการผลิตบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ ในหนังสือ *The Creative Economy: How People Make Money From Ideas* ของ John Hawkins ได้วิเคราะห์ถึงเศรษฐกิจแนวใหม่ซึ่งมีพื้นฐานจากทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ (creative people) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) และเมืองที่อุดมไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Cities) โดยมีใจความสำคัญอยู่ที่ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์” (Hawkins, 2007) ในรายงาน “Global Competitiveness Report” ของ World Economic Forum ได้แสดง ถึงความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศทั่วโลกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการ เชื่อมโยงและเข้าถึงเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นนวัตกรรมขึ้นมาเอง หรือการถ่ายทอดส่งผ่านเทคโนโลยี ประเทศเหล่านี้ล้วนประสบความสำเร็จในการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง ค.ศ. 1990 - 1999 รูปที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับ ดัชนีเศรษฐกิจ สร้างสรรค์²⁸ จากรูป จะเห็นได้ชัดเจนว่าประเทศที่มีค่าดัชนีเศรษฐกิจสร้างสรรค์สูง จะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์

²⁸ ดัชนีเศรษฐกิจสร้างสรรค์สร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ หนึ่งความสามารถด้านเทคโนโลยีคำนวณจากคำตอบของผู้บริหารจากแบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหาร (Executive Opinion Survey) เกี่ยวกับความสามารถ ในการคิดค้นนวัตกรรม ความสามารถในการดึงดูดเทคโนโลยีเข้าประเทศ และสองความสามารถในการตั้งธุรกิจใหม่ คำนวณจากความยากง่ายในการเกิดขึ้นของธุรกิจและคำตอบของผู้บริหารเกี่ยวกับเงินทุนและการกักขัง

ที่มา: Global Competitiveness Report, 2000

รูปที่ 1 ดัชนีเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยการผลิตที่อ้างอิงอยู่ในทฤษฎีการพัฒนาใหม่ (New Growth Theory) ที่ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเจริญเติบโตเกิดจากปัจจัยภายในซึ่งสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน (Romer, 1990) สิ่งที่ทำให้ความคิดสร้างสรรค์มีความแตกต่างจากปัจจัยการผลิตชนิดอื่นก็คือ ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่มีวันหมด ในขณะที่ปัจจัยการผลิตอื่นมีอยู่จำกัดและ ขาดแคลน ความคิดสร้างสรรค์สามารถผสมผสานความคิดของบุคคลเข้าไปอยู่ในปัจจัยทุน และปัจจัยแรงงาน ทำให้สมรรถนะการผลิตของปัจจัยทุนและปัจจัยแรงงานเพิ่มสูงขึ้น ผลผลิตจึงเพิ่มขึ้นได้โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนปัจจัยทุนและปัจจัยแรงงาน (Kloudova, 2008) อีกประการหนึ่ง การสร้างความคิดใหม่ ความรู้ใหม่ จากสมองคนและการค้นคว้าวิจัยเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ Increasing Return กล่าวคือ ยิ่งคิดมาก ยิ่งได้ความรู้มาก เกิดนวัตกรรม เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเกิดการปรับปรุงคุณภาพสินค้า

หลังจากยุคเศรษฐกิจทุนพื้นฐานอุตสาหกรรม ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่จะทวีความสำคัญ ยิ่งขึ้นเรื่อยๆ คือ ปัญญา ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนแล้วอยู่

ภายใต้ทรัพยากรมนุษย์ทั้งสิ้น พลังความคิดสร้างสรรค์จะเป็นตัวจักรสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ Kloudova (2008) ได้จำแนกความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

- Technological creativity (Innovation) การพัฒนา ค้นพบเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้เกิดเครื่องมือ หรือปัจจัยทุนที่มีศักยภาพสูงขึ้น สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิต
- Economic creativity (Entrepreneurship) ความคิดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ ทั้งการพัฒนางานองค์กร การคิดค้นการประกอบธุรกิจ แนวใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ด้าน การประกอบการจะช่วยเพิ่มสัดส่วนของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระบบเศรษฐกิจ
- Artistic creativity (Cultural creativity) ความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะ เป็นการเพิ่มมูลค่า ให้กับสินค้า และเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่สินค้า ให้เป็นที่รู้จัก

จากทฤษฎีและหลักฐานทางสถิติเป็นสิ่งยืนยันว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ เศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านนวัตกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมบางสาขาเป็นกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ เป็นวัตถุดิบสำคัญ

นิยามหรือคำจำกัดความของ “ความคิดสร้างสรรค์” มีอยู่หลากหลาย บางครั้งยังมีความหมายคล้ายคลึงกับศัพท์อื่น เช่น นวัตกรรม (Innovation) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “สร้างสรรค์” ไว้ว่า “ก. สร้างให้มากขึ้นเป็นขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม) เช่น สร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่สังคม ว. มีลักษณะริเริ่มในทางดี เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะสร้างสรรค์”

สำหรับนิยามของ “ความคิดสร้างสรรค์” ในมุมมองของนักวิชาการ นักวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ก็มีการตีความนิยามที่แตกต่างกันไป แต่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก กล่าวคือ กลุ่มแรกเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเหมือนพรสวรรค์ เป็นทักษะที่สามารถเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และมุมมองที่มีอยู่ของคนทั่วไป เป็นความสามารถในการผลิตความรู้หรือสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน เพราะฉะนั้น ความคิด

สร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่มีความเฉพาะในคนส่วนน้อยของสังคมเท่านั้น (เช่น Rhyammer and Brolin, 1999; Dacey and Lennon, 2000) Craft (2001) เรียกคำนิยามของความคิดสร้างสรรค์กลุ่มนี้ว่า “High Creativity” กลุ่มที่สองมีมุมมองต่อความหมายของความคิดสร้างสรรค์ต่างออกไปจากนักวิชาการกลุ่มแรก นักวิชาการกลุ่มที่สองเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถมีได้ ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มที่เป็นอัจฉริยะเท่านั้น ความคิดสร้างสรรค์คือทักษะในการต่อยอดความคิด ความสามารถในการปรับใช้ความรู้ที่ได้รับในสถานการณ์หนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาในอีกสถานการณ์หนึ่ง รวมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงความคิด (เช่น NACCCE, 1999; Craft, 2000) Craft (2001) เรียกคำนิยามความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ 2 นี้ว่า “Ordinary Creativity” ซึ่งในมุมมองของนักการศึกษาแล้ว นิยามตามแบบ “Ordinary Creativity” ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับการวางนโยบายการศึกษามากกว่า เพราะเป็นทักษะที่สามารถเพิ่มพูนและปรับใช้ให้กับทุกคนในสังคมได้สำหรับนักวิชาการไทยให้นิยามความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของมนุษย์ในการคิดค้นหรือนำไปสู่อะไรใหม่ที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ (หน่วยศึกษานโยบาย การศึกษา 2523; อารี พันธุ์มณี, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้กับทุกคนโดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

อีกแง่มุมหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ที่นักการศึกษาให้ความสนใจ คือ องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่สิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยบุคคลเดียว อย่างน้อยความคิดนั้นต้องเป็นที่ยอมรับของคนในแวดวง หรืออีกนัยหนึ่งต้องมีกลุ่มคนที่ตัดสินว่าความคิดนั้นมีคุณค่าพอที่จะนับว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ (Csikszentmihalyi, 1990) มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือบุคคลรอบข้าง (Gardner, 2006) ดังนั้น การบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องสนับสนุนให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนคำนึงถึงผลกระทบของความคิดทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น ชั้นเรียนควรประกอบด้วยประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย (Craft, 2006) ในบริบทของชั้นเรียน การตัดสินคุณค่าของความคิดควรเป็นกระบวนการอภิปรายต่อรองระหว่างเจ้าของความคิดกับกลุ่มคนแวดล้อม (ครู เพื่อนนักเรียน) เป็นการตัดสินผลงาน

หรือคุณค่าความคิดที่เห็นร่วมกัน เป็นการกระตุ้นให้สมองเกิดการพัฒนา วิธีการเช่นนี้ ทำให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์หรือผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์เป็นผลที่เกิดจากสังคม ไม่ใช่ผลจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Craft, 2000)

กระบวนการเรียนการสอนในแบบที่ช่วยสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ (Woods, 2002) คือ

1. เป็นการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่การเรียนรู้ตามคำสั่ง
4. มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นจากการเรียน อาจจะเป็นทักษะใหม่ ความรู้ใหม่ หรือ ความเข้าใจใหม่

จากลักษณะสำคัญ 4 ประการ จะพบว่ากระบวนการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ (Creative Learning & Creative Teaching) มีหลักเกณฑ์สำคัญอยู่ที่เสรีภาพทางความคิดของผู้เรียน เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถใช้ได้ในทุกสาขาวิชา งานวิจัยใน 9 ประเทศของทวีปยุโรป พบว่า นโยบายของส่วนกลาง สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอน มีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาให้การเรียนการสอนในสถานศึกษาเกิดลักษณะ 4 ประการ ดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้กำหนดและออกแบบกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่น เช่น ครอบครัวยุชมชน เพื่อก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ ดังกล่าว (Jeffrey, 2006)

นอกจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนแล้ว สภาพแวดล้อมในครอบครัวก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพราะครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่สมาชิกมีความใกล้ชิดและปฏิสัมพันธ์กันมากที่สุด งานวิจัยหลายชิ้นระบุว่าครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ ไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นหากผู้ปกครองจัดบรรยากาศที่บ้านให้เกิดการเรียนรู้หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ก็จะทำให้เวลาที่เด็กอยู่นอกโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ทุกเวลาทุกสถานที่ เป็นการสร้างลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการเสริมสร้าง

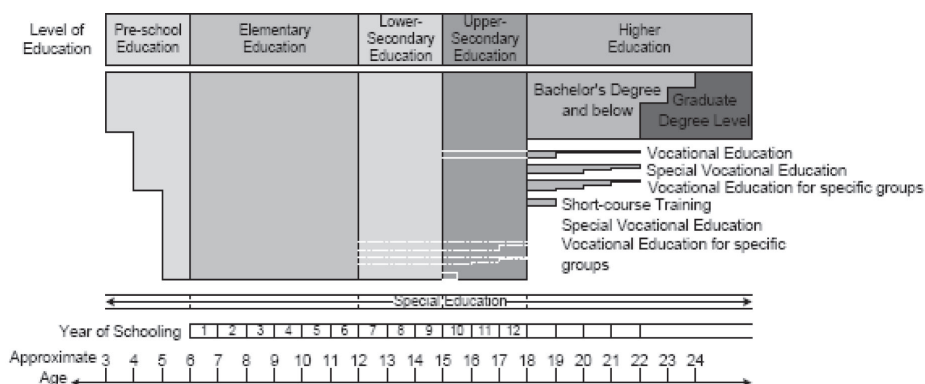
การเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544) ความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้ของเด็กทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. สถานการณ์ปัจจุบันของระบบการศึกษาไทย

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบหลัก คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ²⁹ และการศึกษาตามอัธยาศัย³⁰ การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็น ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (รายละเอียดดังรูปที่ 2) และระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ในช่วงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนสามารถเลือกกระหว่างการศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายอาชีพ ส่วนการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทยนั้นครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น รวมเป็นเวลา 9 ปี และรัฐบาลจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

²⁹ พรบ.ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ความหมายของ “การศึกษานอกระบบ” ว่า กิจกรรมการศึกษาที่มี กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจนมีรูปแบบหลักสูตรวิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการ และศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

³⁰ พรบ.ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ความหมายของ “การศึกษาตามอัธยาศัย” ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจความต้องการโอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ

รูปที่ 2 โครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย

โดยอัตราร้อยละของจำนวนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า) ในปีการศึกษา 2551 อยู่ที่ 104.83, 95.62, 68.14 และ 60.47 ตามลำดับ สัดส่วนจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาอยู่ที่ 61:39 และ สัดส่วนจำนวนนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษารัฐบาลต่อสถานศึกษาเอกชนอยู่ที่ 81:19

ในปี 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำ “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)” ที่มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองมีกรอบแนวทางที่จะพัฒนาระบบการศึกษาใน 4 ด้าน คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองบรรลุวัตถุประสงค์ได้มีการกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ซึ่งเป้าหมายยุทธศาสตร์บางข้อมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่น ต้องการให้คนไทยและการศึกษาไทย

มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

ทางด้านหลักสูตรการศึกษา ประเทศไทยได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกเป็น 8 กลุ่ม³¹ ในจำนวนนี้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นรากฐานแนวคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งประกอบด้วยสาระทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในสาระการออกแบบและเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หลักสูตรอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่จำแนกเป็นประเภทวิชาที่ชัดเจน มีสาขาวิชาที่หลากหลาย และมีหลายวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย เช่น การพิมพ์ ศิลปกรรม ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมศาสตร์ การโรงแรมและการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสิ่งทอ เคมีสิ่งทอ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน เทคนิคสถาปัตยกรรม เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การจัดการธุรกิจค้าปลีก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิชาที่มีความสัมพันธ์

³¹ กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

กับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น วิชาทรัพย์สินทางปัญญา วิชาธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้น

หลักสูตรอุดมศึกษา หลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ขึ้นอยู่กับ สถานสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งในการกำหนดหลักสูตร ทำให้แต่ละสถาบันสามารถ เลือกหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของตัวสถาบันและนิสิต นักศึกษา ซึ่งในการจัดการศึกษาแบ่งเป็นคณะต่างๆ แต่ละคณะมีหลักสูตรการศึกษา จำแนกเป็นประเภท/สาขาวิชาสำหรับในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ มีการดำเนินการในหลายคณะและหลายสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน เช่น ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคณะนิเทศศาสตร์ที่จัดการเรียนการสอนในสาขา เกี่ยวกับการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่จัดการศึกษาในสาขาดุริยางค์ไทย นาฏศิลป์ไทย ดุริยางค์ศิลป์ ทัศนศิลป์ การประพันธ์ เพลง

หลักสูตรการศึกษานอกระบบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาการงานและอาชีพระดับพื้นฐาน ระดับกึ่งฝีมือ และระดับฝีมือที่สอดคล้องกับ ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน โดยในปีการศึกษา 2551 มีผู้ลงทะเบียนเรียนการศึกษาเพื่อพัฒนา อาชีพกับ กศน. จำนวน 680,669 คน และมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 633,581 คน

การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานมีการให้ บริการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือและพัฒนาฝีมือ แรงงานให้ทันกับความต้องการของตลาด โดยให้ความสำคัญกับสาขาอาชีพที่ขาดแคลน และเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งมีการฝึกในหลักสูตร 3 ประเภท คือ หลักสูตรการฝึก เตรียมเข้าทำงาน หลักสูตรการฝึกยกระดับฝีมือ หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ แรงงานในระบบการจ้างงานหรือในสถานประกอบการของตนเอง โดยใช้มาตรการจูงใจ ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้

ภาคเอกชนที่ดำเนินการพัฒนาฝีมือลูกจ้าง หรือส่งลูกจ้างไปฝึกอบรมภายนอกจะได้รับสิทธิประโยชน์นำค่าใช้จ่ายมาหักลดหย่อนภาษี

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยยังกำหนดกิจกรรมและการสนับสนุนอื่นๆ นอกเหนือจากในหลักสูตร ดังนี้

1. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นอาชีวศึกษา และชั้นอุดมศึกษา นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้หรือหลักสูตรหลักที่กำหนดแล้วยังมีชั่วโมงของวิชาเลือก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือชั่วโมงชมรมต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนได้ตามความสนใจหรือความถนัดได้
2. ความร่วมมือผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองภาคการผลิตและบริการในสาขาบริการสุขภาพ การท่องเที่ยว ปิโตรเคมี อัญมณี การบริหารจัดการขนส่งสินค้า และพาณิชย์
3. การสนับสนุนและเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การจัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนนักศึกษาทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค การจัดกิจกรรมประกวดสิ่งประดิษฐ์คนรุ่นใหม่ โครงการงานวิทยาศาสตร์ การจัดงานมหกรรมผลงาน นวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์เพื่อการศึกษา การจัดงานแข่งขันหุ่นยนต์อาชีวศึกษา

ทั้งนี้ ภาครัฐได้กำหนดโครงการตามแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการจัดสรรเงินลงทุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 เพื่อการขับเคลื่อนพันธสัญญาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ วงเงิน 1,000 ล้านบาท เปิดโอกาสให้หน่วยงานและส่วนราชการได้เสนอโครงการเพื่อขอรับจัดสรรงบประมาณดังกล่าว โดยมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังต่อไปนี้

- โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน (กรมทรัพยากรทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์) แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม คือ จัดค่ายเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อประกวดผลงานและคาราวานสร้างสรรค์ การจัดทำหลักสูตรทรัพยากรทางปัญญาและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

และการจัดทำหนังสือการ์ตูนทรัพย์สินทางปัญญาและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือหนังสือการ์ตูนเด็กไทยสร้างสรรค์ จำนวน 4 เล่ม

- การเสนอโครงการขอรับจัดสรรงบประมาณจากแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ของมหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อดำเนินโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการสร้างศูนย์การเรียนรู้ เพื่อความเป็นเลิศในด้านดนตรี และศิลปะ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
 - โครงการพัฒนาศักยภาพดนตรีสู่ความเป็นเลิศและพัฒนาศักยภาพเพื่อ การแข่งขันอุตสาหกรรมบันเทิง (มหาวิทยาลัยมหิดล)
 - โครงการศิลปกรพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยศิลปากร)

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา องค์ความรู้ การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เพื่อผลักดันประเทศไทยให้เป็นสังคมแห่งการ เรียนรู้ อาทิเช่น

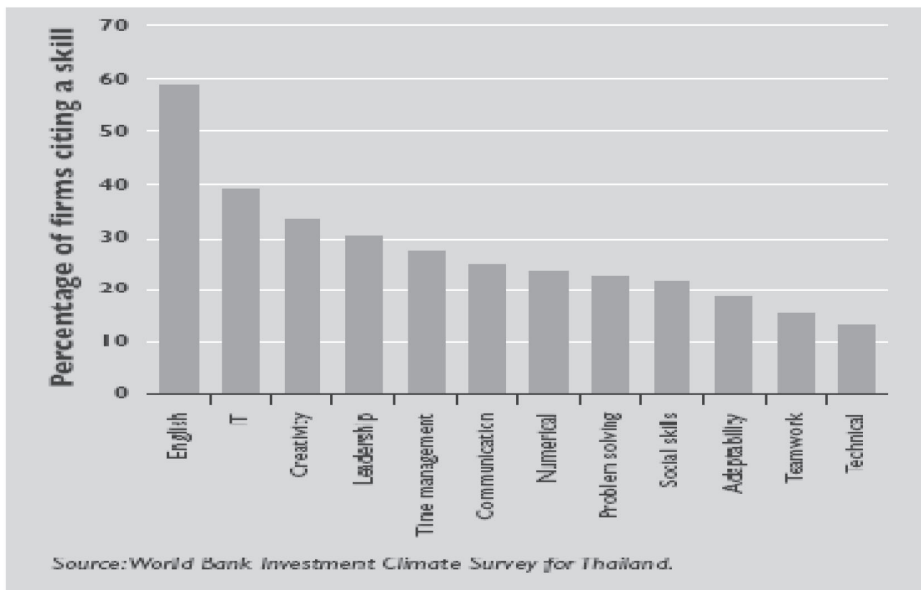
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร. หรือ OKMD) เป็นองค์กร การเรียนรู้ขนาดใหญ่ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาเข้าถึง ความรู้ในสาขาต่างๆ เป็นองค์กรนำในการผลักดันสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ทำสินค้าและบริการให้เกิด ความแตกต่าง
- อุทยานการเรียนรู้ (สอร. หรือ TK PARK) เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เน้น ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้และ การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัยในรูปแบบ “ห้องสมุดมีชีวิต” โดยส่งเสริมให้เยาวชนมีโอกาสพัฒนาแลกเปลี่ยน และ แสดงผลงานที่มีความคิดสร้างสรรค์พร้อมทั้งส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted)
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้สาขาต่างๆ ผ่านนิทรรศการสร้างสรรค์โดยใช้นวัตกรรมใหม่ในการเล่าเรื่องราวของ

ชนชาติ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และเศรษฐกิจไทยในรูปแบบมีชีวิตที่สามารถจุดประกายความอยากรู้ การตั้งคำถาม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชมเพื่อเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศโดยรวม

ถึงแม้ว่าภาคการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ดำเนินการในหลายส่วนทั้งโครงการที่มีอยู่เดิมและโครงการใหม่ๆ ในการพัฒนาทักษะและเตรียมกำลังคนที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐบาล ปัญหาที่ยังคงมีอยู่และเป็นที่วิตกกังวลของภาคการศึกษาและภาคธุรกิจของ ประเทศไทยก็คือ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคน (Demand for Labor) และการผลิตกำลังคน (Supply of Labor) ของประเทศปัญหาความไม่สอดคล้องนี้เกิดขึ้นในหลายสาขาวิชา อาทิเช่น สาขาคอมพิวเตอร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ เนื่องจากการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ซ้ำกันออกมามากเกินไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) นอกจากนี้ยังมีความไม่สอดคล้องกันด้านคุณภาพ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการได้ ระดับทักษะของแรงงานยังมีช่องว่างกับความคาดหวังของผู้ประกอบการ ดังจะเห็นได้จากรายงานการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการปี 2551 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ที่พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการแรงงาน และมีตำแหน่งงานว่างในสาขาหนึ่ง แต่ก็มีแรงงานในตลาดแรงงานที่ว่างงานในสาขานั้นเช่นเดียวกัน แสดงถึงคุณภาพของแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ

ในส่วนของแรงงานที่ได้รับการจ้างงานยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อ สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้ว่าจ้าง รวมทั้งการแข่งขันกับแรงงานจากต่างประเทศ จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้จัดการบริษัทที่อยู่ในภาคการผลิตของไทยพบว่าแรงงานไทยยังมีทักษะหลายอย่างที่อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ มากกว่าครึ่งของผู้ว่าจ้างรายงานถึงทักษะที่ผู้ว่าจ้างให้คะแนนแรงงานไทยอยู่ในระดับต่ำถึงต่ำที่สุดดังนี้ ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านการคำนวณ และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ เกือบ 60% ของบริษัทที่ตอบแบบ

สำรวจพบว่า แรงงานของบริษัทมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำถึงต่ำที่สุด ถึงแม้ว่าการประเมินจะสูงขึ้นเล็กน้อยในปี 2550 เมื่อเทียบกับปี 2547 ซึ่งสอดคล้องจากการสำรวจสภาพบรรยากาศในการลงทุนของธนาคารโลก ที่พบว่า ทักษะที่สำคัญที่สุดที่แรงงานไทยยังขาดแคลนสูงสุดในด้านการผลิต คือ ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ด้านเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังรูปที่ 3

ที่มา: Stepping up skills for more jobs and higher productivity (World Bank, 2010)

รูปที่ 3 การสำรวจการขาดแคลนทักษะจากการสำรวจสภาพบรรยากาศในการลงทุนของธนาคารโลก

ทักษะที่ต่ำของแรงงานไทยประกอบกับอัตราการเปลี่ยนงานที่อยู่ในระดับสูง ทำให้บริษัทไม่ต้องการลงทุนจำนวนมากในการฝึกอบรม การมีสถาบันฝึกอบรมหรือองค์กรภายนอกบริษัทที่สามารถฝึกอบรมแรงงานได้ในราคาที่สมเหตุสมผลจะช่วยแก้ปัญหาแรงงานขาดทักษะได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าภาครัฐและภาคเอกชนของไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการฝึกอบรมแรงงาน เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน แต่การเข้าถึงและการใช้บริการของผู้ประกอบการยังอยู่ในระดับที่ต่ำ (World Bank, 2008)

ทั้งนี้ จากการทําวิจัยและสำรวจความต้องการของทักษะแรงงานที่สำคัญของธนาคารโลกพบว่า (World Bank, 2010) ทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ต้องการของแรงงานนั้น มีด้วยกันสำคัญอยู่สองทักษะใหญ่ คือ 1. ทักษะเฉพาะที่เกี่ยวกับงานนั้น และทักษะที่สำคัญที่สอง คือ 2. ทักษะองค์รวมที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะที่สำคัญ คือ

1. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem-solving skills) หรือทักษะในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์
2. ทักษะในการเรียนรู้ (Learning skills) ความสามารถในการหาความรู้ใหม่ๆ จากประสบการณ์ที่ได้รับ และนำไปพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ เพิ่มเติม
3. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) รวมไปถึงทักษะในการเขียน การอ่าน การรวบรวมและใช้ความรู้เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อการสื่อสาร และทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร
4. ทักษะส่วนบุคคล (Personal skills) การดูแลจัดการเกี่ยวกับตนเอง การตัดสินใจ การคิดวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยง
5. ทักษะทางสังคม (Social skills) การร่วมมือและการจูงใจกับบุคคลอื่นเพื่อการทำงานเป็นทีม การสร้างสัมพันธภาพกับลูกค้า ทักษะความเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาคัดแย้ง ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายทางสังคม

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ คือรูปแบบการเรียนการสอน อิทธิพลของวัฒนธรรมไทยในเรื่องอาวุโสและการเคารพครูบาอาจารย์ ทำให้การเรียนการสอนของไทยคงรูปแบบ “ครูเป็นจุดศูนย์กลาง (teacher-centered)” มาอย่างยาวนาน ครูในฐานะผู้ทรงภูมิ ความรู้มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ของตนไปสู่ลูกศิษย์ การเรียนการสอนในชั้นเรียนของไทยจึงมักเป็นการสื่อสารแบบทิศทางเดียว ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนแบบ “ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง (child-centered)” ในประเทศไทยจะได้รับการพูดถึงและสนับสนุนอย่างแพร่หลายในช่วงที่พบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ การตอบรับจากฝ่ายผู้สอนและผู้เรียนค่อนข้างจะเป็นไปในแง่ลบ เนื่องจากความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงรูปแบบการเรียนการสอน และการเตรียมความพร้อมทั้งฝ่ายผู้สอนและผู้เรียนเอง

จากที่กล่าวมาจะพบว่าการจัดการศึกษาของไทยยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ด้วย เหล่านี้เกิดจากปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ หนึ่งระบบการศึกษาในปัจจุบันยังขาดความเชื่อมโยงกับการวางแผนกำลังคน สองผู้ประกอบการยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเท่าที่ควร และสามทัศนคติของแรงงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่มีแรงจูงใจให้แรงงานอยากพัฒนาตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) รวมทั้งรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาไทยไม่เอื้อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นการวางนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้เป็นสำคัญ

ในบทต่อไปจะเป็นการเปรียบเทียบนโยบายการศึกษาของประเทศที่เป็นผู้นำในด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์นโยบายการศึกษาที่เป็นไปได้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย

3. นโยบายทางด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศต่างๆ

สหราชอาณาจักร

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนและเป็นระบบมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ในการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ ทั้งนี้ตั้งแต่ปี 2008 รัฐบาลได้กำหนดวาระสำคัญและกลยุทธ์ของประเทศในการพัฒนาดังกล่าวขึ้น โดยรัฐบาลได้ทุ่มเงินกว่า 70.5 ล้านปอนด์ เพื่อการสนับสนุนมาตรการดังกล่าวให้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Department for Culture, Media and Sport (DCMS), 2008)

นโยบายในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสอดคล้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น แนวคิดสำคัญคือการเป็นมากกว่าการพัฒนาการเรียนการสอนละคร การแสดง และศิลปะต่างๆ แต่มีจุดมุ่งหมายสำคัญไปในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถตอบสนองกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และมีความมั่นใจในการตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ มีทักษะในการแก้ปัญหา และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน

และสังคมต่อไป โดยได้พยายามผลักดันให้ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะหลักในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ตั้งแต่ในระดับปฐมวัยไปจนถึงการพัฒนาทักษะของวัยทำงาน สำหรับในช่วงแรกๆ ของพัฒนาการในวัยเด็กนั้น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้จากการเล่นเป็นหลัก และจะนำไปสู่ทักษะในการคิดวิเคราะห์ ในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยการทำให้ นักเรียนได้มีโอกาสมากที่สุดในการได้รับประสบการณ์ตรงกับกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่ทักษะในการแก้ปัญหาด้วยตนเองต่อไป ในระดับอุดมศึกษานั้น หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องไปกันกับความต้องการของวิชาชีพนั้นๆ และผลักดันให้นักศึกษาได้มีโอกาสอย่างแท้จริงในการได้ประสบการณ์ตรงกับองค์กร และหน่วยงานสร้างสรรค์ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

รัฐบาลอังกฤษจัดให้มีโครงการหลักในการดำเนินการดังกล่าว หรือที่เรียกว่า พันธมิตรเชิงสร้างสรรค์ (Creative Partnerships) ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เด็กๆ จำนวนหลายแสนคนของประเทศโดยเฉพาะเด็กที่เสียเปรียบโอกาสทางการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศได้รับโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านโครงการต่างๆ ที่จัดร่วมกับองค์กร หน่วยงาน และบุคลากรทางการสร้างสรรค์ต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนา รวมไปถึงการผลักดันให้ยุทธศาสตร์ในการศึกษานั้น เป็นการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับภาคธุรกิจ และการเป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเอง ตัวอย่างโครงการต่างๆ ภายใต้พันธมิตรเชิงสร้างสรรค์นี้ เช่น การสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานในด้านการสร้างสรรค์ต่างๆ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนกว่าพันแห่งของประเทศ โดยเฉพาะในบริเวณที่ขาดแคลนและต้องการในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการช่วยพัฒนาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับ ครูและนักเรียน (Creative Partnerships, 2010)

ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลอังกฤษได้ทุ่มเงินกว่า 25 ล้านปอนด์ ในการพัฒนาโปรแกรมพิเศษขึ้นมาที่เรียกว่า Find Your Talent ซึ่งสอดคล้องไปกับการทุ่มงบประมาณรวมในภาควัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นจำนวนเงินกว่า 332 ล้านปอนด์ เพื่อ

เป็นการพัฒนาประสบการณ์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้กับเยาวชนของประเทศ เพื่อให้เยาวชนได้สัมผัส ได้รับการจุดประกาย และพัฒนาแรงบันดาลใจไปตลอดชีวิต และนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมนำร่องทั่วประเทศที่ให้เด็กและเยาวชนได้มีประสบการณ์ในทุกรูปแบบทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างน้อย 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม ทั้งในและนอกห้องเรียนโดยร่วมกับพันธมิตรเชิงสร้างสรรค์ (Creative Partnerships) โดยเด็กและเยาวชนในอังกฤษทุกคนจะต้องได้รับโอกาสทางประสบการณ์ใน 10 ลักษณะด้วยกัน คือ

- เข้าร่วมชมการแสดงที่มีคุณภาพดีที่สุดในประเทศ
- เยี่ยมชมนิทรรศการ แกลอรี และพิพิธภัณฑ์
- ทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
- ใช้ห้องสมุดและบริการจดหมายเหตุ และฐานข้อมูลสำคัญ
- เรียนเครื่องดนตรี
- เล่นดนตรีและขับร้อง
- มีส่วนร่วมในการแสดง และการเต้นรำ
- ผลิตงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ หรือรับฟังงานสร้างสรรค์
- เรียนรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ งานศิลปะสมัยใหม่ หรือสื่อใหม่ๆ อื่นๆ
- ผลิตผลงานทางด้านศิลปะอย่างน้อย 1 ชิ้น

โดยโครงการนำร่องนี้จะได้มีการนำไปใช้ทั่วประเทศ และสนับสนุนให้เป็นพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีพรสวรรค์ มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความต้องการเฉพาะด้านด้วย ทั้งนี้ ในปัจจุบันพันธมิตรเชิงสร้างสรรค์สามารถครอบคลุมโรงเรียนได้กว่า 855 โรงเรียนทั่วประเทศ ให้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยแต่ละโรงเรียนจะได้รับเงินสนับสนุนประมาณ 15,000 ปอนด์ต่อปีในการทำงานร่วมกับศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านงานสร้างสรรค์ โดยมีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมไปในด้านการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรคของนักเรียน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการสอน และไม่เกี่ยวกับการสอนโดยตรง รวมไปถึงทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เช่น ชุมชน และครอบครัวของเยาวชนอีกด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความ

เหมาะสมและความต้องการของแต่ละโรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแต่ละโรงเรียนอาจจะมีจุดเน้นที่ไม่เหมือนกัน อีกทั้งโรงเรียนจะมีการรวมกันเป็นเครือข่ายกันสำหรับโรงเรียนที่มีโครงการและลักษณะต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยปัจจุบันมีโรงเรียนสร้างสรรค์ 55 โรงเรียน เป็นโรงเรียนแกนนำในการดำเนินการดังกล่าวอยู่ทั่วประเทศ

ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลอังกฤษยังผลักดันให้นักเรียนและเยาวชนได้มีโอกาสในการรับโอกาสและประสบการณ์ตรงในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้นผ่านการฝึกงานอย่างเป็นระบบ และได้กำหนดไว้ว่าภายในปี 2013 นั้น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์แขนงต่างๆ ของประเทศจะสามารถจัดการฝึกงานให้กับนักศึกษาเป็นจำนวนกว่า 5,000 คน ในแต่ละปี โดยส่วนใหญ่แล้วแต่เป็นบริษัท และหน่วยงานชั้นนำของประเทศ เช่น BBC, Bluecoat, FACT, ITV Granada, LOCOG, Monkeydevil Design, Museums, Libraries and Archives Council, National Museums Liverpool, Royal Opera House, Royal Shakespeare, Sage Gateshead และ Universal Music Group เป็นต้น (Department for Culture, Media and Sport (DCMS), 2008)

จัดให้มีการทำวิจัยทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนและเยาวชนได้รับทักษะที่สอดคล้องเหมาะสม และสามารถที่จะมีส่วนช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพให้กับประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการวิจัยจะนำไปสู่การสนับสนุน เพื่อการปรับปรุง และผลักดันให้อุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษาได้มีความเชื่อมโยงที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการลดจุดอ่อน และพัฒนาจุดแข็งให้ได้ทักษะที่เป็นที่ต้องการของประเทศ และของโลก ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมได้ถูกกำหนดให้มีการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้นด้วยเพื่อพัฒนาแรงงานในตลาดร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการพัฒนาสถาบันพัฒนาทักษะระดับชาติที่เรียกว่า National Skills Academy ขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะและความคิดเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน รัฐบาลยังได้ พัฒนาหน่วยงานขึ้นอีกหลายแห่งในการประสานงานดูแล และสำรวจผลกระทบร่วมกันในการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา สถาบันการศึกษาต่อเนื่อง และหน่วยงานภาคธุรกิจ ในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาทักษะหลักสูตร เนื้อหา และเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทักษะเชิงสร้างสรรค์ให้กับเยาวชนอีกด้วย

นโยบายที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งในการส่งเสริม และสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมิติของการศึกษา คือด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และสิทธิบัตร ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลของการจดสิทธิบัตรทางปัญญาทั้งในสหรัฐอเมริกา และในสหราชอาณาจักร ซึ่งประเทศอังกฤษเองนั้นมีอัตราส่วนที่สูงมากในลำดับของโลก (Hawkins, 2007) โดยรัฐบาลอังกฤษให้ความสำคัญในด้านนี้อยู่ในสองด้านที่สำคัญ คือ

1. การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา
2. การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

โดยได้กำหนดให้ในประเด็นที่สองคือด้านส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจนี้ นั้น ได้เข้าไปอยู่ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของเยาวชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับเด็กเล็กเป็นต้นมา ทั้งในฐานะผู้บริโภค และผู้ผลิตทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ เช่น รัฐบาลได้จัดโครงการ UK-Intellectual Property Office's Cracking Ideas project ขึ้นมา สำหรับเยาวชนอายุระหว่าง 9 - 11 ปี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนได้พัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆ และได้แสดงออกถึงแนวทางในการปกป้องความคิด และทรัพย์สินทาง ปัญญาของตนเอง จากความคิดและผลงานต่างๆ ที่ตัวเองได้สร้างขึ้น รวมไปถึงการจัด ให้มีการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้มีความตระหนักรู้ มากยิ่งขึ้น และรู้ถึงวิธีการในการนำแนวความคิดนี้ไปสอดแทรกไว้อยู่ในการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนต่อไปได้อีกด้วย (Department for Culture, Media and Sport (DCMS), 2008)

สาธารณรัฐฟินแลนด์

ด้วยสัดส่วนประชากรที่มีเพียง 5.3 ล้านคน และมีทรัพยากรที่จำกัด ฟินแลนด์ กลับเป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดเป็นอันดับ 7 ของโลก ในปี 2010 - 2011 และอันดับที่ 1 ของโลก ทางด้านประสิทธิภาพของความสามารถ ในการแข่งขันด้าน Higher Education and Training (The Global Competitiveness Index: Efficiency enhancers) (World Economic Forum, 2010) ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการขับเคลื่อนประเทศไปได้อย่างไกลในขณะที่มีพื้นฐานทาง

ทรัพยากรที่จำกัด แสดงให้เห็นได้ว่าคุณภาพและความคิดสร้างสรรค์ของทรัพยากรมนุษย์ของฟินแลนด์นั้น มีส่วนอย่างมากในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศ และยิ่งไปกว่านั้นคือ การที่ประชากรของฟินแลนด์ประกอบอาชีพอยู่ในด้านอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมสูงเป็นอันดับสามของกลุ่มอียู (Ministry of Education and Culture, 2010) จึงทำให้ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก

ลักษณะเด่นที่สำคัญ 2 ประการ ของประเทศฟินแลนด์ต่อการสนับสนุนให้ประเทศได้ทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือ บุคลากรทางการศึกษา (Teaching profession) และการนำวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนา (R&D) (Ministry of Education and Culture, 2010)

ประการแรก คือด้านครูผู้สอน ทั้งครูประจำชั้น และครูประจำวิชาของประเทศฟินแลนด์ จำต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทในสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นต้นไปเท่านั้น จึงจะมีคุณสมบัติที่จะจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ และจะต้องผ่านการคัดเลือกที่มีอัตราการแข่งขันสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย ทั้งนี้หลังจากผ่านการคัดเลือก ครูจะได้รับอิสระค่อนข้างสูงในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน บรรยากาศในการทำงานของครูจะได้รับการสนับสนุนสูงสุดเพื่อให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างเพื่อนร่วมงานกัน และสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ ประชากรอย่างน้อยหนึ่งในสามของฟินแลนด์ในวัยเรียนจะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเทคนิคเฉพาะทางที่เน้นทางด้านทฤษฎี และการวิจัย และนักเรียนส่วนใหญ่จะศึกษาต่อไปจนจบในระดับปริญญาโท ทั้งนี้ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเทคนิคเฉพาะทางนั้นก็คือ นักศึกษาจะได้รับการสนับสนุนให้เน้นทางด้านสหสาขาวิชา (multi-disciplinary approach) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับความรู้เชิงกว้างในการศึกษาสาขาต่างๆ ซึ่งมีผลอย่างมากในการทำให้นักศึกษาได้รู้จักในการเชื่อมโยงความรู้จากสาขาต่างๆ และสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

ประการที่ 2 คือ การสนับสนุนในด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนา และการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับกรณีตัวอย่างที่เป็นลักษณะของการพัฒนาในด้านนี้นั้น เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือบริษัท Nokia ทั้งนี้ บริษัทโนเกียลงทุนในด้าน R&D ในปริมาณ

ที่สูงมาก หรือกว่า 3.8 พันล้านยูโร หรือประมาณกว่า 11% ของยอดขายทั้งหมด (Ministry of Education and Culture, 2010) ซึ่งพบว่า ในการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาส่วนใหญ่ทั้งหมดในกระบวนการออกแบบ และผลิตนั้น บริษัทโนเกียได้มีการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอด และในกรณีนี้เองที่ทำให้เกิดมาตรฐานและการทำงานของบริษัทเป็นมาตรฐานที่ทำให้ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมมือกันกับภาครัฐบาล โดยเฉพาะสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในการทำวิจัยเพื่อการพัฒนา รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ของบริษัท อันนำไปสู่การได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของทั้งสองภาคส่วนอยู่ด้วยกันตลอดเวลา ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างสำคัญจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน เช่น Creative Industries Finland ซึ่งสนับสนุนโดยกระทรวงศึกษาของประเทศฟินแลนด์ เพื่อทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล และบริการที่สำคัญ สำหรับผู้ผลิตอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย และตลอดจนนักวิชาการ และนักศึกษาทั่วไป โดยรวมไปถึงการตีพิมพ์ข้อมูล ข่าวสาร และตัวเลขที่สำคัญเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การจัดฝึกอบรม สัมมนา และประสานงานให้กับหน่วยงานต่างๆ อีกด้วย (Creative Industries Finland, 2010).

ประเทศเนเธอร์แลนด์

เนเธอร์แลนด์เป็นประเทศที่มีการส่งออกของสินค้าสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 5 ของโลก คือ กว่า 3.9 % ของสัดส่วนทั้งหมดของโลก หรือกว่า 634 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2008 ด้วยประชากรของประเทศที่มีประมาณ 16 ล้านคน (WTO, 2008) ทั้งนี้ โดยจากข้อมูลพบว่าพลเมืองมากกว่า 240,000 คนของประเทศนั้น ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีการเติบโตสูงสุดของประเทศอีกด้วย เนเธอร์แลนด์ยังเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีดีไซน์เนอร์อยู่มากถึง 46,000 คน และส่งออกธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นกว่า 4.4 พันล้านยูโร ในแต่ละปี (Dutch Ministry of Economic Affairs, 2010) ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการสนับสนุนการประกอบธุรกิจ และการเป็นเจ้าของกิจการ โดยกว่า 12% ของ

พลเมืองชาวดัตช์นั้นมีธุรกิจเป็นของตนเอง สูงสุดเป็นอันดับที่สองของโลก รองจากประเทศแคนาดา และทั้งนี้ส่วนสำคัญมาจากธุรกิจสร้างสรรค์สาขาต่างๆ ของประเทศ

ความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น มาจากการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของรัฐบาล รวมถึงการกำหนดมาตรการสนับสนุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของรัฐบาลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอันเป็นสำคัญ รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ กำหนดให้ปัจจัยหลักสามประการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศไปในอนาคตข้างหน้าคือ 1. ความคิดสร้างสรรค์ 2. นวัตกรรม และ 3. ผู้ประกอบการ (Ministry of Economic Affairs and Ministry of Education, Culture and Science, 2009) คณะรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่สำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวไว้ 6 ข้อหลัก ที่ทุกหน่วยงานของประเทศจะร่วมมือกันเพื่อขับเคลื่อน ทั้งนี้ด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความรู้ความเข้าใจในด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นมีด้วยกัน 2 ข้อ ที่สำคัญ คือ

1. สร้างเสริมเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนตระหนักเห็นถึงคุณค่า และ ความสำคัญของสิทธิทางปัญญา เพื่อที่จะได้นำไปใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์ สูงสุดกับการพัฒนางานสร้างสรรค์
2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาร่วมกันในด้าน การศึกษา การวิจัย และการเป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของ ผลิตภัณฑ์และบริการเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต

แนวความคิดสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น อยู่บนพื้นฐานหลักที่ว่า การที่จะไปสู่การผลิตสินค้า และบริการเชิงสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จได้อย่างสูงสุดนั้นต้องมาจากรากฐานที่สำคัญคือ องค์ประกอบที่สอดคล้องกันด้าน งานวิจัยที่ดี การประสานกันอย่างเหมาะสมระหว่างการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการ ในด้านงานวิจัยนั้น รัฐบาลนำโดย The Dutch Organization for Scientific Research (NWO) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกันระหว่าง โลกทางวิทยาศาสตร์และโลกอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ให้ความสำคัญอย่างมาก กับการร่วมมือในการวิจัยแบบสหสาขาวิชา หรือที่เรียกว่าโปรแกรมว่า Research and

Innovation in Smart Creative Contexts โดยเป็นการนำเอา นักวิจัย ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ ผู้มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ผู้จ้างงาน และผู้ประกอบการ เข้ามาด้วยกัน ในการสนับสนุน การคิดค้นคว้า และการผลิตสร้างงานสร้างสรรค์ สำหรับ ในส่วนของผู้ประกอบการและความสร้างสรรค์กับการศึกษานั้น รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ ได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาอีกด้วยกันหลายแห่ง เช่น Utrecht School of the Arts and the ArtEZ Academy เพื่อเปิดโอกาสให้มีการฝึกและพัฒนาเยาวชนเพื่อให้กลายมาเป็น ผู้ประกอบการในอนาคต รวมทั้งช่วยเหลือครูผู้สอนด้วย รวมถึงเน้นให้มีหน่วยงาน หลายๆ ส่วนที่เป็นต้นแบบในการเน้นให้มีการนำความรู้ในสถาบันการศึกษานั้นได้นำมา ปรับใช้ได้จริงในสังคม และการประกอบธุรกิจ และโดยเน้นสหสาขาวิชาเป็นหลักอีกด้วย

เขตปกครองพิเศษ ฮองกง

ฮองกงเป็นประเทศที่สำคัญประเทศหนึ่งที่มีเนื้อที่ถึงความสำเร็จของการใช้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการผลักดันและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้จาก ข้อมูลที่รายงานโดย UNCTAD พบว่า ฮองกงมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเชิงสร้างสรรค์ คิดเป็นในปริมาณถึง 27,677 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งสูงสุดเป็นอันดับสามของโลกในปี 2005 และอันดับที่ 1 ของโลก ในปี 1996 (UNCTAD, 2008) ทั้งที่เป็นประเทศขนาดเล็ก กรณีตัวอย่างในด้านการเตรียมความพร้อมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ของฮองกงจึงมี ความน่าสนใจมากสำหรับประเทศไทยที่จะได้เรียนรู้เพื่อนำมาปรับให้เหมาะสมต่อไป

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาของฮองกงนั้นแบ่งออกเป็นสอง ระดับคือ ระดับศูนย์เด็กเล็กหรือเนสเซอรี่ อายุระหว่าง 2 - 3 ขวบ และระดับอนุบาล คือ อายุระหว่าง 4 - 6 ขวบ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย และสนุกสนานมากที่สุดที่จัดทำได้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการอย่างสมดุล กันในทุกด้านที่จำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก ซึ่งรวมไปถึงด้าน ร่างกาย สติปัญญา ภาษา สังคม อารมณ์ และด้านสุนทรียภาพ ซึ่งทั้งหมดดำเนินการโดยภาคเอกชนเป็นหลัก ในฐานะหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลผ่านระบบคูปอง การศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการช่วยในการสนับสนุนค่าธรรมเนียมของโรงเรียน และการ พัฒนาทักษะอาชีพของครูผู้สอน โดยในปี 2011 - 2012 รัฐบาลมีการวางแผนที่จะ ให้การช่วยเหลือดังกล่าวสูงไปจนครอบคลุมนักเรียนในระดับอนุบาลกว่า 80% ของ

จำนวนเด็กนักเรียนทั้งหมดในวัยระหว่าง 3 - 6 ปี อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างทางพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2010) ส่วนในแง่ของบุคลากรทางการศึกษานั้น ทั้งครูผู้สอนและครูใหญ่จำเป็นที่จะต้องได้รับคุณสมบัติถูกต้องตามหลักวิชาการที่ได้กำหนดไว้ โดยทั้งนี้ ให้มีอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ที่ 1:15 เท่านั้น ซึ่งถือว่าอัตราสัดส่วนที่ดีมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาอื่นๆ ในตะวันตก ส่วนในด้านหลักสูตรการสอนนั้น เด็กนักเรียนของฮ่องกงจะได้รับการสนับสนุนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และต่อการพัฒนาทัศนคติในทางบวก โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นหลัก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมไปถึงกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมดนตรี การเล่าเรื่องราว งานศิลปะ เกมส์ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ รวมไปถึงการดูแลตนเองในกิจวัตรประจำวันเป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กนักเรียนในวัยก่อนประถมศึกษาของฮ่องกงนั้น มีความพร้อมในทรัพยากรด้านต่างๆ ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างดีจากรัฐบาล

การศึกษาในระดับประถมศึกษาของนักเรียนในฮ่องกงนั้น ได้รับการสนับสนุนในด้านค่าเล่าเรียนจากรัฐบาลเป็นหลัก สำหรับหลักสูตรการศึกษานั้นประกอบไปด้วยหลักสูตรหลัก คือ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และมีหลักสูตรกว้างๆ ทางด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และวิชาอื่นๆ ไปที่เน้นทางด้าน สังคม สุขภาพ และวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ในฐานะทักษะที่สำคัญที่จะช่วยนักเรียนในการแก้ปัญหา และเพื่อเป็นการเสริมสร้างทัศนคติในด้านการศึกษาตลอดชีวิต อีกทั้งรัฐบาลยังเน้นอีกมากในด้านการปรับสภาพบรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มากขึ้น ทั้งในด้านคอมพิวเตอร์ ด้านห้องประชุม ห้องทำงานของบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงสนามเด็กเล่นและพื้นที่สีเขียวอีกด้วย

ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการลดความกดดันจากการทดสอบ และเป็นการกระตุ้นบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เมื่อปี 2009 รัฐบาลได้ประกาศเปลี่ยนแปลงระบบช่วงชั้นปีของการศึกษาใหม่เป็น 334 หรือที่เรียกว่า New Senior Secondary (NSS) ซึ่งก็คือการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาเป็นเวลา 6 ปี และ

ในระดับอุดมศึกษาเป็นเวลา 4 ปี ทั้งนี้ โดยเป็นการกำหนดหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาให้มีลักษณะที่กว้างมากขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดมากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในระบบเก่า ซึ่งนักเรียนจะต้องเลือกสายวิชาที่เรียนทันทีเมื่อเริ่มเข้าสู่มัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ว่าจะ เป็นแผนวิทยาศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ เป็นต้น โดยในระบบใหม่นี้ นักเรียนจะได้รับโอกาสในการศึกษาที่เปิดมากขึ้นในการเลือกเรียนตามความถนัด และสนใจ และเนื้อหาจะเริ่มเข้มข้นทันทีเมื่อเข้าสู่ในระดับมหาวิทยาลัยตามที่ได้เลือกไว้ในภายหลัง ทั้งนี้ก็นำไปสู่การทดสอบเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยในลักษณะที่กว้างมากขึ้น มากกว่าใช้เกณฑ์และการกำหนดที่ค่อนข้างเฉพาะแต่เพียงอย่างเดียว รวมไปถึงการกำหนดระบบโครงสร้างของการสอบเข้ามหาวิทยาลัยแบบใหม่ โดยนักเรียนจะสอบแต่เฉพาะในวิชาหลักที่สำคัญ และเลือกสอบอีกสองถึงสามวิชาตามความถนัด (Ngan, M. Y., Lee, J. C.-K., & Brown, G. T. L, 2010) อย่างไรก็ตามรัฐบาลมีความพยายามที่จะนำวิธีแบบใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน และการทดสอบมากยิ่งขึ้น เช่น การสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสในการไปทัศนศึกษา พิพิธภัณฑิวิทยาศาสร์ ห้องทดสอบ สถาบันวิจัย รวมถึงบริษัทและหน่วยงานต่างๆ และรวมไปถึงผู้ประกอบการทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะศึกษาแต่ในตำราในห้องเรียนเพื่อให้ได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยตรง เพิ่มการใช้กรณีตัวอย่างมากขึ้นในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมในการประยุกต์การเรียนรู้ และทักษะในการคิดวิเคราะห์ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ในระดับอุดมศึกษานั้น ฮองกงมีมหาวิทยาลัยอยู่รวมทั้งสิ้น 8 แห่ง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งหมด เพื่อช่วยเหลือให้ค่าเล่าเรียนมีราคาต่ำลง ฮองกงได้เปลี่ยนจากหลักสูตร 3 ปี มาเป็น 4 ปี ในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ในช่วงปีแรกของการศึกษานั้น นักศึกษาจะได้เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในมุมมองกว้างก่อนที่จะเข้าสู่รายวิชาเฉพาะอย่างเข้มข้นในปีสองเป็นต้นไป เนื่องจากพบว่าในหลายครั้ง นักศึกษาไม่รู้ถึงความต้องการของตนเองในสาขาวิชาที่จะเรียนในช่วงต้นของการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ก็ยังมีปัญหาที่พบคือยังมีสาขาที่เน้นทางด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม แต่รัฐบาลก็มีความพยายามอย่างมากที่จะกระตุ้นให้มีสาขาเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบการธุรกิจ และการเน้น

ทักษะที่สำคัญที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งก็คือ ด้านการแก้ปัญหา และด้านการสร้างโอกาสใหม่ๆ รวมไปถึงการสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถลาพักจากการศึกษาได้ เพื่อออกไปหาประสบการณ์เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการทำงานวิจัย หรือเพื่อหาประสบการณ์ในการทำงานอีกด้วย (Hong Kong Ideas Centre, 2009)

สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

หากกล่าวถึงวัฒนธรรมที่เข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงเวลา 10 ปีมานี้ สามารถกล่าวได้ว่าประเทศเกาหลีได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการนำ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมส่งออกเป็นสินค้าเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำศิลปะ และวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านั้นมาเล่าเป็นเรื่องราว จนนำไปสู่กระแสนิยมของวัฒนธรรมเกาหลี โดยเฉพาะทางด้าน ละครชุดต่างๆ ภาพยนตร์ นักร้อง การท่องเที่ยว อาหารเกาหลี ตลอดจนสินค้าอุปโภคและบริโภคต่างๆ ทั้งนี้ เกาหลีส่งออกสินค้าประเภท New Media มูลค่ากว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2005 และในภาพรวมของการเติบโตทางเศรษฐกิจของเกาหลีได้นั้นขยายตัวจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จาก 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 24,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในระหว่างปี 1963 - 2007 (UNCTAD, 2008)

ความสำเร็จดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดจากการวางแผนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กันไปกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง ทั้งนี้นโยบายทางการศึกษาที่โดดเด่นที่สุดประการหนึ่งคือการให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์จริงในวิชาที่ได้เรียนรู้ ผ่านการฝึกงานในหน่วยงานวิชาชีพต่างๆ ที่ตนได้ศึกษา ทั้งนี้โดยการกำหนดนโยบายและเปิดโอกาสให้การฝึกงานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ที่นักศึกษาจะได้ฝึกงานจริงกับบริษัท และหน่วยงานที่สนใจและเกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาที่เรียน ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลของเกาหลีได้ยังสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้มีการร่วมมือกันทางวิชาการ และวิจัยมากยิ่งขึ้นระหว่างภาคการศึกษา กับภาคเอกชน (industry-university linkage) โดยสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของภาคเอกชนกับสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เอื้อต่อการศึกษาดูงาน และทำการวิจัยค้นคว้าต่างๆ ด้วยกันในทุกๆ

สาขา ไม่จำกัดแต่ทางด้านสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการได้รับความรู้ และทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องกันอย่างแท้จริงตามความต้องการของภาคเอกชน และเพื่อให้ภาคเอกชนได้รับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งแนวทางนี้เองมีส่วนผลักดันที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาของนักศึกษาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (Korea Creative Content Agency, 2010) ทั้งนี้ ประกอบไปด้วยนโยบายหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. พัฒนาประสิทธิภาพของทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. ปรับปรุงและเพิ่มหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ให้มีเพิ่มมากขึ้นในมหาวิทยาลัย
3. ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ทั้งนี้รัฐบาลของประเทศเกาหลีได้จัดตั้งสถาบัน และองค์กรอื่นๆ เพื่อร่วมผลักดันและสนับสนุนนโยบายดังกล่าวให้เป็นไปในทิศทางที่สนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น Korea Culture and Content Agency เพื่อเป็นสถาบันหลักในการสนับสนุนทางด้านวิชาการและเนื้อหา รวมไปถึงการประสานความร่วมมือให้กับภาคการศึกษาและภาคเอกชน รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ Korea Broadcasting Advertising Cooperation สถาบันและหน่วยงานประสานงานทางด้านโฆษณา Korean Publishers Society เพื่อดูแลหลักทางด้านการสิ่งพิมพ์ Korea Magazine Association สมาคมและสถาบันทางด้านนิตยสารและวารสาร Korean Game Development & Promotion Institute สถาบันที่ส่งเสริมและสนับสนุนและผลิตและพัฒนาเกมส์ และ Korean Film Council สถาบันฟิล์มและภาพยนตร์ เป็นต้น โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานการศึกษา กับกระทรวงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ทั้งนี้รัฐบาลเกาหลีให้ความสำคัญอย่างมากกับการกำหนดนโยบายทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการผลิตบุคลากรที่ไม่ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม (mismatch between

universities and industries) และเพิ่มการสนับสนุนมากขึ้นเพื่อให้เกิดระบบที่ส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างสหสาขาวิชาต่างๆ (interdisciplinary research education system)

ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการผลักดันงานสร้างสรรค์ในประเทศ ถือได้ว่าเป็นประเทศที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สำคัญที่สุดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย จากข้อมูลของ UCTAD พบว่า ประเทศญี่ปุ่นส่งออกสินค้าเชิงสร้างสรรค์มีมูลค่าถึง 4,800 - 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในช่วงระหว่างปี 2000 - 2005 (UNCTAD, 2008) และหากศึกษาลงไปในรายละเอียดอีกจะพบได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนในการจดสิทธิบัตรทางปัญญาในประเทศสหรัฐอเมริกาสูงสุดเป็นอันดับสองของโลก (20% ของจำนวนสิทธิบัตรทั้งหมด) รองจากประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2005 และมีจำนวนในการจดสิทธิบัตรทางปัญญาในประเทศอังกฤษสูงสุดเป็นอันดับสามของโลก (10% ของจำนวนสิทธิบัตรทั้งหมด) รองจากประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2005 (Hawkins, 2007) ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องไปกับการให้ความสำคัญอย่างสูงมากในด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาของประเทศ (R&D) ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาของประเทศ และพบว่าประเทศญี่ปุ่นมีการลงทุนในด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาสูงสุดที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง (Hawkins, 2001)

ทั้งนี้ก็ด้วยการที่ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา และมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของรัฐบาลในการผลักดันดังกล่าว นโยบายที่สำคัญของการผลักดันดังกล่าวเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด กล่าวคือ (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT), 2010)

- รัฐบาลสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ มหาวิทยาลัย และบริษัทในภาคเอกชน เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ ที่ถือเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพแรงงานในยุคโลกาภิวัตน์

- รัฐบาลให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนของเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความร่วมมือกันเพื่อจัดการศึกษาระหว่างภาคการศึกษา กับภาคอุตสาหกรรม (industry-academy alliance)
- สนับสนุนให้มีความร่วมมือกันระหว่างภาคการศึกษา กับภาคเอกชนในการพัฒนารูปแบบที่ดีที่เป็นเลิศของบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดี ในทักษะต่างๆ (best practices for in-house human resources development) และนำไปขยายต่อไป อีกทั้งให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการช่วยพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้มีทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของความเป็นสากลมากขึ้น
- รัฐบาลกำหนดนโยบาย และมาตรการที่ชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยของนักวิจัยรุ่นเยาว์/ใหม่ ในสถาบันการศึกษาและวิจัยภายในประเทศที่มีแนวความคิดในการทดลอง และค้นคว้าเพื่อการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนวัตกรรมที่เกี่ยวกับภาคอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาชั้นสูง พัฒนา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษา และการวิจัยเพิ่มมากขึ้น

รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นยังได้มีการเน้นศิลปะเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น โดยพบว่าตั้งแต่ปี 1990 มานี้ได้มีความพยายามในการให้ศิลปินเข้าไปมีบทบาทในร่วมกันกับสถาบันการศึกษา สถาบันทางด้านวัฒนธรรม และชุมชนในการพัฒนา และจัดการเรียนการสอน หรือที่เรียกว่า ศิลปะในการศึกษา Arts in education (AIE) โดยให้ศิลปินในแขนงต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ จัดการแสดงการฝึกอบรม และโดยการเน้นให้นักเรียนในทุกระดับได้มีประสบการณ์ตรงกับศิลปะและวัฒนธรรมแขนงต่างๆ

นอกเหนือจากนโยบายหลักที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประเทศญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญอย่างมากกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้พลเมืองได้มีความรู้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังเป็นการ

สนับสนุนให้พลเมืองที่สำเร็จการศึกษาจากในระบบไปแล้ว ได้มีโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม และนำไปสู่ความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างตลอดชีวิต รัฐบาลสนับสนุนด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกมุม ตั้งแต่ในเชิงปรัชญาการศึกษา และโครงสร้างของการบริหารการศึกษา ซึ่งในที่สุดจึงทำให้แนวความคิดทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นกลายเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาทั้งหมดของประเทศทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และมีลักษณะที่สัมพันธ์กันหมดในโครงสร้างรวมทั้งการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านครอบครัว ชุมชน ภาครัฐบาล และภาคเอกชน ในทุกระดับทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และในระดับท้องถิ่นและชุมชนด้วย

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์

หากประเทศไทยต้องการผลักดันเศรษฐกิจของประเทศโดยให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแรงขับเคลื่อนหรือ“น้ำมันหล่อลื่น/น้ำมันเครื่อง” ชนิดพิเศษที่ช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งยังสร้างระบบการเชื่อมโยง (Connectivity) มิติการพัฒนาต่างๆ เข้าด้วยกัน โครงสร้างพื้นฐานทางทรัพยากรมนุษย์ (Human Infrastructure) มีความสำคัญอย่างมากในการมีส่วนขับเคลื่อนดังกล่าว ซึ่งจะขับเคลื่อนไปได้อย่างไรนั้นก็มาจากการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ถือเป็นต้นกำเนิดของการคิดค้น การพัฒนา และนวัตกรรมทั้งหมด ดังนั้นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเปรียบเสมือนกับการขับรถที่มีเจ้าของรถ/หรือคนขับรถที่มีศักยภาพในการสร้างระบบความผสมผสานทางความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative/Innovation Combination) ให้สามารถขับเคลื่อนรถยนต์ไปสู่จุดหมายอย่างไรก็ตามจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์สภาพรวมปัญหา สถานการณ์ ปัจจุบันพบว่าแม้สถิติจาก UCTAD 2008 ระบุว่า

ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 17 ในด้านการส่งออกสินค้าด้านวัฒนธรรม ในรายงานของ UCTAD แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นสินค้าที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีในการผลิต และเป็นสิ่งประดิษฐ์ด้วยมือเป็นหลัก (Ryalie, 2010) และจากการสำรวจ บริษัทในประเทศไทย 1,385 บริษัท พบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ประกอบการมีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ ซึ่งล้วนเป็น ทักษะที่จำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับ

การทำงานในยุคปัจจุบัน (World Bank, 2006) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตยิ่งไปกว่านั้นยังเกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคน (demand for labor) และการผลิตกำลังคน (supply of labor) ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

รัฐบาลจะได้พยายามที่จะกำหนดมาตรการตามพันธสัญญาที่รัฐบาลได้ให้ไว้ 4 ด้าน ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นของบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่ 2 คือ การสร้างรากฐานและปลูกฝังความสามารถด้านการคิด และการสร้างสรรค์ ในระบบการศึกษาไทย (Creative Education & Human Resource) และได้สนับสนุนงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เห็นได้ชัดจากการกระตุ้นผ่านโครงการไทยเข้มแข็ง 2555 วงเงิน 1,000 ล้านบาท ซึ่งมีหน่วยงาน ส่วนราชการขอเสนอโครงการเพื่อรับจัดสรรงบประมาณรวม 16 โครงการ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารัฐบาลจะเริ่มดำเนินการดังกล่าวเพื่อสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปแล้ว อีกทั้งมีการดำเนินการหลายอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่นโยบายที่ดำเนินการอยู่นั้นยังขาดความชัดเจนในการร่วมมือและประสานงานกันจากทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนกันเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมที่สุด และมีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งเพื่อไม่เกิดความซ้ำซ้อนของการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น อีกทั้งไม่สามารถทำให้เกิดการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาโดยภาพรวมได้อีกด้วย

ทั้งนี้นโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึง

1. องค์รวมของแนวความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในด้านที่สำคัญ 3 ด้าน ตามแนวคิดของ Kloudova (Kloudova, 2008)

- ส่งเสริมผ่านกระบวนการที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ เพื่อก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ดังกล่าว เป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด (Jeffrey, 2006) และนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในที่สุด

รูปที่ 4 หลักการพื้นฐานที่ควรส่งเสริมในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

- การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักให้กับประชาชน

การที่ประเทศไทยจกก้าวไปสู่การเป็นประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ย่อมไม่สามารถกระทำได้หากประชากรของประเทศไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักที่เพียงพอถึงผลดี ผลเสีย ประโยชน์ โอกาส และแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

- กำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและแน่นอน
- ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชาชนถึงความสำคัญและความตั้งใจของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. รัฐบาลต้องรวบรวมและให้ข้อมูล ข่าวสาร สถิติ ตัวเลขที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับนักลงทุน ผู้ผลิต ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย นักวิชาการ นักศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยข้อมูลข่าวสารสำหรับบุคคลแต่ละกลุ่มอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป เช่น ตัวเลขส่งออกนำเข้าสินค้าสร้างสรรค์สำหรับนักธุรกิจ ผู้ผลิตอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ รายชื่อหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในสถาบันต่าง ๆ สำหรับนักศึกษา ข้อมูล ข่าวสาร สถิติ และตัวเลขต่าง ๆ ต้องมีความถูกต้องแม่นยำ มีแหล่งอ้างอิง และเชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้รับข้อมูลสามารถนำไปใช้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง
4. การสร้างความตระหนักยังรวมถึงการปูพื้นฐานให้กับเด็กและเยาวชนด้วยการสร้างเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของสิทธิทางปัญญา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการพัฒนางานสร้างสรรค์และการเคารพสิทธิทางปัญญาของผู้อื่น

2. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กและเยาวชน

ปฐมวัย ในทางการแพทย์แล้ว สมอของมนุษย์เริ่มพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการสมองคือช่วงปฐมวัย มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือบุคคลรอบข้าง (Gardner, 2006) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของสมอง เช่น โภชนาการ การกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่ควรสนใจ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้สมองเกิดพัฒนาการซึ่งจะเป็นพื้นฐานของทักษะด้านต่างๆ ทั้งบุคลิกภาพ ทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านสังคม รวมไปถึงทักษะความคิดสร้างสรรค์ ครอบคลุม ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความใกล้ชิดและใช้เวลากับเด็กมากที่สุดจึงมีบทบาทสำคัญ ในช่วงวัยเด็กควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้จากการเล่นเป็นหลัก นักวิจัยพบว่าเด็กที่ไม่ได้รับการส่งเสริมด้านการเล่นจะมีพัฒนาการทางสมองต่ำกว่าเกณฑ์ปกติประมาณ 20 - 30% การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กช่วงปฐมวัยทำได้โดย

1. รัฐบาลจำเป็นต้องให้การสนับสนุนผ่านทางครอบครัว ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กผ่านสื่อต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครอบครัวที่มีเด็กเล็กได้พบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรมร่วมกัน จัดให้มีพื้นที่สาธารณะในการทำกิจกรรม

วัยประถมศึกษา พัฒนาการของเด็กด้านความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครอบครัวและโรงเรียน เนื่องจากเด็กในวัยนี้ใช้เวลาอยู่ที่บ้านและโรงเรียนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งบ้านและโรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กค่อนข้างสูง รวมทั้งเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงแรกที่จะปูพื้นฐานด้านวิชาการให้กับเด็ก การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในวัยประถมศึกษาจึงต้องคำนึงถึง

1. การทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ตลอด หลีกเลี่ยงการเรียนรู้ที่เกิดจากการบังคับซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้
2. เนื้อหาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องมีความยืดหยุ่นที่เหมาะสม หลักสูตรที่กำหนดกรอบไว้เข้มงวดเกินไปอาจจำกัดการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ส่วนหลักสูตรที่ผ่อนคลายเกินไปจะทำให้เด็กไม่ได้รับทักษะพื้นฐานที่เพียงพอ
3. ทักษะพื้นฐาน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหา ล้วนจำเป็นต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. การเรียนการสอนในระดับพื้นฐานควรเพิ่มโอกาสการเรียนการสอนแบบได้รับประสบการณ์ตรง และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การทัศนศึกษา การเข้าร่วมชมการแสดง
5. การเชิญบุคคลภายนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้พูดคุยกับนักเรียน การสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานในด้านการสร้างสรรค์ต่างๆ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั่วประเทศ โดยเฉพาะในบริเวณที่ขาดแคลน และต้องการในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการช่วยพัฒนาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับครูและนักเรียนในการทำงานร่วมกัน

กับศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านงานสร้างสรรค์ โดยมีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมไปในด้านการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของนักเรียน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในด้านการเกี่ยวกับการสอนและไม่เกี่ยวกับการสอนโดยตรง รวมไปถึงทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เช่น ชุมชน และครอบครัวของเยาวชนอีกด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละโรงเรียนเป็นสำคัญ

6. มีหลักเกณฑ์สำคัญอยู่ที่เสรีภาพทางความคิดของผู้เรียน เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถใช้ได้ในทุกสาขาวิชา ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่การเรียนรู้ตามคำสั่ง
7. การพัฒนาการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญไปในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถตอบสนองกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และมีความมั่นใจในการตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ มีทักษะในการแก้ปัญหา และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน และสังคมต่อไป โดยพยายามผลักดันให้ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะหลักในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ

วัยมัธยมศึกษา เป็นช่วงที่ผู้เรียนได้สัมผัสและศึกษาในวิชาที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งรวมเอาถึงลักษณะที่สำคัญต่างๆ ของระดับประถมศึกษาเข้าไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้อย่างแท้จริง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษาทำได้โดย

1. การกำหนดหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาควรมีลักษณะที่กว้างเพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนในวิชาตามความสนใจและความถนัด
2. การใช้กิจกรรมแนะแนวในการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพเหมาะสมให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการวางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นเวลาให้ผู้เรียนเลือกระหว่างการเรียนต่อสายสามัญศึกษาและการเรียนต่อสายอาชีวศึกษา จากการวิเคราะห์ในบทก่อนหน้านี้พบว่า

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีความต้องการแรงงานจากสายอาชีพศึกษา
ค่อนข้างสูง ผลตอบแทนทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ
สายอาชีพสูงกว่าสายสามัญ ในขณะที่สัดส่วนนักเรียนสายอาชีพในประเทศไทย
กลับมีจำนวนต่ำกว่านักเรียนสายสามัญ กิจกรรมแนะแนวมีบทบาทในการ
ส่งเสริมให้เยาวชนเลือกเรียนสายอาชีพที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศและเหมาะสมตามศักยภาพของตน

3. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

นโยบายที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ประเทศส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จ
ทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือ การส่งเสริมและพัฒนา
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาแต่กลับพบว่านักเรียนไทยยังไม่ค่อย
มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญาของ
คนไทยจึงยังจัดอยู่ในเกณฑ์ที่สูง และในทางกลับกันก็ทำให้นักเรียนไทย และคนไทย
ทั่วไปไม่รู้จักรักที่จะนำความรู้ความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ให้เกิดประโยชน์
ต่อการสร้างสรรค์ของนวัตกรรมของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรค
ที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย

ทั้งนี้รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ จำเป็นที่จะต้องทำให้การบังคับ
ใช้กฎหมายทางทรัพย์สินทางปัญญามีประสิทธิภาพควบคู่ไปด้วย เพราะหากการบังคับ
ใช้กฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีประสิทธิภาพแล้วนั้น ก็ย่อมเป็นการยากที่จะ
ดำเนินการในด้านการให้เกิดการตระหนักรู้กันอย่างแท้จริง ส่วนในด้านการส่งเสริมและ
พัฒนาความรู้ความเข้าใจนั้น รัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้

1. จัดให้มีการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้มีความ
ตระหนักรู้มากยิ่งขึ้น และรู้ถึงวิธีการในการนำแนวความคิดนี้ไปสอดแทรก
ไว้อยู่ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต่อไปได้อีกด้วย ทั้งนี้จำเป็นที่
จะต้องมีการดำเนินการดังกล่าวเป็นอย่างแรกสุด เพราะครูและบุคลากร
ทางการศึกษาเป็นผู้ที่จะนำความรู้ความเข้าใจทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา
ไปปรับใช้ในห้องเรียน และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา มีการใช้ประโยชน์
จากทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองได้อย่างสูงสุด

2. ให้นิเวศทางด้านการรู้ความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้เข้าไปอยู่ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของเยาวชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับเด็กเล็กเป็นต้นมา ทั้งในฐานะผู้บริโภค และผู้ผลิตทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนได้พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ และได้แสดงออกถึงแนวทางในการปกป้องความคิด และทรัพย์สินทางปัญญาของตนเอง จากความคิดและผลงานต่างๆ ที่ตัวเองได้สร้างขึ้น
3. รัฐบาลจะต้องผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาได้ทำงานประสานกับหน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉพาะกับโรงเรียน และมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น ภาระการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรของประเทศ มิใช่ภาระหลักของกระทรวงศึกษา หรือโรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพียงอย่างเดียว แต่กระทรวง ทบวงกรมอื่นๆ ควรได้เข้ามามีบทบาทในการรับผิดชอบดังกล่าวด้วย ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมในระดับสถาบันการศึกษา ของชุมชน และหน่วยงานในชุมชนเป็นหลัก
4. ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถนำความรู้ความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ของนวัตกรรมของตนเอง ทำให้ประชาชนเข้าใจและมั่นใจว่าผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของตน ย่อมได้รับการคุ้มครอง เพื่อให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นในการคิดค้น นวัตกรรมใหม่ๆ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย

ปัญหาสำคัญที่พบของการจัดการศึกษาของประเทศไทย ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับภาคแรงงานที่ยังคงมีอยู่และเป็นที่วิตกกังวลของภาคการศึกษา และภาคธุรกิจของประเทศไทยก็คือ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคน (demand for labor) และการผลิตกำลังคน (supply of labor) ของประเทศโดยปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาความไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และปัญหาคุณภาพแรงงานโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะในระดับสูง ทั้งนี้ปัญหานี้เป็น

ประเด็นปัญหาที่สำคัญมาก และกระทบผลโดยตรงอย่างยิ่งทั้งในระยะสั้น และระยะยาวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ โดยวิธีการที่ตรงประเด็นที่สุดอย่างหนึ่ง คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่จัดการอบรมการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ได้มีบทบาทร่วมกันกับภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น เป็นระบบมากขึ้น มีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการหามาตรการต่างๆ ทั้งในเชิงจูงใจ และเชิงบังคับ สำหรับการทำให้เกิดความร่วมมือดังกล่าวระหว่างภาคเอกชน และภาครัฐบาล

ทั้งนี้มาตรการที่จะสนับสนุนดังกล่าวนี้มีอยู่ด้วยกันมากมาย หลายประการ และส่วนใหญ่ก็ได้มีการริเริ่มแล้วในประเทศไทย แต่ประเด็นที่พบคือ มาตรการดังกล่าวนี้มีการนำไปใช้อยู่ในวงจำกัดของสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมเพียงไม่กี่แห่ง ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ขาดความเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ขาดการสนับสนุน และการจูงใจ เป็นต้น ทั้งนี้มาตรการสำคัญที่รัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษานั้น ควรได้มีนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาควรจะได้รับ การสนับสนุนให้เน้นด้านสหสาขาวิชา (multi-disciplinary approach) มากขึ้นเพื่อให้ นักศึกษาได้รับความรู้เชิงกว้างในการศึกษาสาขาต่างๆ ซึ่งมีผลอย่างมากในการทำให้ นักศึกษาได้รู้จักในการเชื่อมโยงความรู้จากสาขาต่างๆ และสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สามารถสนับสนุนได้ด้วยกันหลายมาตรการย่อยๆ เช่น ผ่านการจัดการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) ซึ่งนักศึกษาของไทยเรียนรายวิชาดังกล่าวในระดับชั้นปีที่ 1 - 2 ซึ่งต้องเป็นไปอย่างมีระบบเพื่อให้ นักศึกษาได้มีความรู้กว้างขวางในสาขาวิชาต่างๆ ที่จะผสมผสานต่อกันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสาขาวิชาเฉพาะของตนต่อไป ทั้งนี้การจัดรายวิชาศึกษาทั่วไปของประเทศไทย ส่วนใหญ่มีลักษณะที่เน้นเพื่อให้เรียนเชิงลึกลงไปเหมือนกับการเตรียมเข้าวิชาเอก มากกว่าการให้ความรู้เชิงเชื่อมโยง ผสมผสานความรู้ของศาสตร์ในแขนงต่างๆ เพื่อสนับสนุนรายวิชาหลักของนักศึกษา มาตรการที่สามารถทำได้ต่อไปคือ จัดให้มีรายวิชาที่มีการผสมผสานกับสาขาต่างๆ มากขึ้น

โดยจัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญต่างสาขากันมาช่วย
ดำเนินการสอนในรายวิชาเดียวกันมากยิ่งขึ้น

2. สนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้มีการร่วมมือกันทางวิชาการ และวิจัยมากยิ่งขึ้น
ระหว่างภาคการศึกษา กับภาคเอกชน (industry-university linkage) โดย
สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของภาคเอกชน
กับสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เอื้อต่อการ
ศึกษาดูงาน และทำการวิจัยค้นคว้าต่างๆ ด้วยกันในทุกๆ สาขา ไม่จำกัด
แต่ทางด้านสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อที่จะให้นักศึกษา
ได้มีโอกาสในการได้รับความรู้ และทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องกันอย่างแท้จริง
ตามความต้องการของภาคเอกชน และเพื่อให้ภาคเอกชนได้รับทรัพยากร
มนุษย์ที่มีคุณค่าและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งแนวทาง
นี้เองมีส่วนผลักดันที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาของนักศึกษาเป็นไปอย่าง
สอดคล้องกับความเป็นจริง และตอบสนองต่อความต้องการของตลาด
แรงงาน
3. การสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานในด้านการสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา (creative partnership)
โดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนและต้องการในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ
และสังคม ในการช่วยพัฒนาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับ ครู
อาจารย์ และนักเรียน ในการทำงานร่วมกันกับศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญ หรือ
ผู้ปฏิบัติงานด้านงานสร้างสรรค์ โดยมีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมไป
ในด้านการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของนักเรียน การพัฒนาบุคลากร
ทางการศึกษาทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการสอน และไม่เกี่ยวกับการสอนโดยตรง
รวมไปถึงทั้งในมหาวิทยาลัย และชุมชนเยาวชนอีกด้วย
4. กำหนดให้มีการฝึกประสบการณ์ตรง (cooperative education) เป็นข้อ
กำหนดที่สำคัญในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา
สำหรับในประเทศไทยนั้นมีเพียงหลักสูตรบางหลักสูตรเท่านั้นที่กำหนด
ให้นักศึกษาได้มีการฝึกประสบการณ์ตรงในวิชาชีพของตน และยังมี

หลักสูตรมีจำนวนมากมายที่ตั้งแต่เรียนในระดับชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย ไปจนสำเร็จการศึกษานั้น นักศึกษาไม่ได้มีโอกาสในการศึกษาดูงาน และฝึกงานที่จริงจัง และเป็นระบบ ถึงแม้ว่าในการจัดการศึกษา สถาบันการศึกษาโดยสภามหาวิทยาลัยจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา จะต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบ และควบคุม ให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาในรูปแบบของสหกิจศึกษาที่มีอยู่แล้วในหลายสถาบันนั้น ควรได้มีการส่งเสริมให้เพิ่มมากขึ้นอีก

5. การสนับสนุนในด้านการประสานกันอย่างเหมาะสมระหว่างการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการ และการสนับสนุนด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนา ในด้านงานวิจัยนั้น ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จได้จากของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์รัฐบาลนำโดย The Dutch Organization for Scientific Research (NWO) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกันระหว่างโลกทางวิทยาศาสตร์และโลกอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทั้งนี้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการร่วมมือในการวิจัยแบบสหสาขาวิชา หรือที่เรียกว่าโปรแกรมว่า Research and Innovation in Smart Creative Contexts โดยเป็นการนำเอา นักวิจัย ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ ผู้มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ผู้จ้างงาน และผู้ประกอบการเข้ามาด้วยกัน ในการสนับสนุนการคิดค้นคว้า และการผลิตสร้างงานสร้างสรรค์ ในด้านการสนับสนุนด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนา และการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม รัฐบาลควรสนับสนุนและทำให้เกิดมาตรฐานในการเข้ามามีร่วมกันกับภาครัฐบาลของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้นในการทำวิจัยเพื่อการพัฒนา รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ของบริษัท อันนำไปสู่การได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของทั้งสองภาคส่วนอยู่ด้วยกันตลอดเวลา ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐทั้งหลายควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เพื่อทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล และบริการ

ที่สำคัญ สำหรับผู้ผลิตอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย และตลอดจนนักวิชาการ และนักศึกษาทั่วไป โดยรวมไปถึงการตีพิมพ์ข้อมูล ข่าวสาร และตัวเลขที่สำคัญเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงการจัดฝึกอบรม สัมมนา และการประสานงานให้กับหน่วยงานต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้รัฐบาลควรกำหนดมาตรการต่างๆ ในการสนับสนุนและจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่นมาตรการทางภาษี เป็นต้น

6. สนับสนุนการพัฒนาฝีมือและทักษะในด้านต่างๆ ของกำลังแรงงาน ส่งเสริมความร่วมมือในการอบรมแรงงานระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา เนื่องจากแรงงานในปัจจุบันยังมีทักษะที่ไม่เพียงพอกับความคาดหวังของนายจ้าง และผู้ประกอบการบางส่วนไม่มีศักยภาพและแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อพัฒนาแรงงานของตน รัฐบาลจำเป็นต้องหามาตรการช่วยเหลือหรือเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการสนใจที่จะลงทุนในการพัฒนาทักษะแรงงาน
7. สนับสนุนในด้านการศึกษาตลอดชีวิต ของประชาชนไทยที่ไม่ได้อยู่ในระบบของการจัดการศึกษาตามปกติ (lifelong learning) ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวจะเป็นไปด้วยกันกับการสนับสนุนในด้านการประสานกันอย่างเหมาะสมระหว่างการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการ และการสนับสนุนด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาเพื่อให้ความรู้ และทักษะในการค้นหาความรู้มาเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ประชาชนไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่มีความรู้มากนักในด้านการค้นหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมไปถึงกระบวนการในการทดลองและทำวิจัยเพื่อการพัฒนานวัตกรรมของสินค้าและบริการของตน ทั้งนี้รัฐบาลจึงมีหน้าที่ดังกล่าวในการหาแนวทางในการสนับสนุน
8. สนับสนุนให้มีการศึกษาและทำวิจัยมากยิ่งขึ้นในด้านการจัดความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน ทั้งนี้พบว่ามีการทำวิจัยลักษณะดังกล่าวมากมายในต่างประเทศ แต่ยังมีงานวิจัยลักษณะอย่างนี้

อยู่น้อยขึ้นในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นมาตามบริบทของประเทศไทย เพื่อหาตัวอย่างต้นแบบในความร่วมมือดังกล่าว อีกต่อไปด้วย

9. จัดให้มีการทำวิจัยทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนและเยาวชนได้รับทักษะที่สอดคล้องเหมาะสม และสามารถที่จะมีส่วนช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพให้กับประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการวิจัยจะนำไปสู่การสนับสนุน เพื่อการปรับปรุง และผลักดันให้อุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษาได้มีความเชื่อมโยงที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการลดจุดอ่อน และพัฒนาจุดแข็งให้ได้ทักษะที่เป็นที่ต้องการของประเทศ และของโลกที่ ทั้งนี้งานวิจัยสำคัญๆ ที่รัฐบาลควรนำมามีส่วนร่วมในการพัฒนาคือ งานวิจัยจากธนาคารโลก และจาก OECD เป็นต้น

10. มีการพัฒนาหน่วยงานขึ้นอีกหลายแห่งซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการอย่างเดียวในการประสานงาน ดูแล และสำรวจผลกระทบร่วมกันในการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา สถาบันการศึกษาต่อเนื่อง และหน่วยงานภาคธุรกิจ ในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาทักษะ หลักสูตร เนื้อหา และเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทักษะเชิงสร้างสรรค์ ให้กับเยาวชนอีกด้วยดังเช่นรัฐบาลของประเทศเกาหลีได้จัดตั้งสถาบันหลักคือ Korea Culture and Content Agency เพื่อเป็นสถาบันหลักในการสนับสนุนทางด้านวิชาการและเนื้อหา รวมไปถึงการประสานความร่วมมือให้กับภาคการศึกษาและภาคเอกชน รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การศึกษามีบทบาทอย่างมากในการขยายตัวทางเศรษฐกิจผ่านกลไกหลักๆ สามประการ หนึ่ง การศึกษาช่วยให้แรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แรงงานที่มีประสิทธิภาพจะเพิ่มปริมาณผลผลิต สอง คือการศึกษาเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้การผลิตได้ผลดีขึ้นและสาม การศึกษาเพิ่มความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ ทำให้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่คิดค้นขึ้น สามารถแพร่หลายได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประสิทธิภาพ

ในการผลิตเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เห็นได้จากการมีหลักฐานจากงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่าการศึกษาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งในด้านปริมาณการศึกษาและด้านคุณภาพการศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านคุณภาพการศึกษามีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าปริมาณการศึกษา นโยบายที่มุ่งเน้นเพียงแคให้เด็กเข้าเรียนโดยไม่ใส่ใจคุณภาพการศึกษาไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้เท่าที่ควร และหากประเทศไทยต้องการผลักดันเศรษฐกิจของประเทศโดยให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแรงขับเคลื่อนชนิดพิเศษที่ช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โครงสร้างพื้นฐานทางทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างมากในการมีส่วนขับเคลื่อนดังกล่าว ซึ่งจะขับเคลื่อนไปได้อย่างไรนั้นก็มาจากการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ถือเป็นตัวกำหนดของการคิดค้น การพัฒนา และนวัตกรรมทั้งหมด ข้อมูลทางสถิติและการวิจัยต่างๆ ยืนยันว่าประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่มากในการผลิตทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะขั้นสูงอื่นๆ เช่น ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการทำงานในยุคปัจจุบัน อีกทั้งประเทศไทยยังมีจุดอ่อนทางการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตรวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคนและการผลิตกำลังคนของประเทศมาตรการทางเศรษฐกิจอื่นๆ ล้วนจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่มาตรการทางด้านการศึกษาซึ่งมักจะใช้เวลาานกว่าในการเห็นผลลัพธ์ยิ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดและยั่งยืนที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะก็ด้วยความรู้และความสามารถของพลเมืองประเทศเองที่จะผลักดันให้เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยพัฒนาไปได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนที่สุด อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั้น มิใช่เพียงแค่เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาเพียงแห่งเดียวเท่านั้น กระทรวงอื่นๆ หน่วยงานภาคเอกชน ครอบครั้ว และพลเมืองของประเทศในทุกภาคส่วนเองล้วนแล้วแต่มีความรับผิดชอบดังกล่าวทั้งสิ้นในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งนี้มาตรการสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาทรัพยากรของประเทศเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ประกอบไปด้วย การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กและเยาวชนการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา การ

ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย รวมถึงการจัดตั้งสถาบันและหน่วยงานเพื่อเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้การดำเนินการในประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ธานินทร์ ไทวัฒน์ชัย. 2550. **ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ**. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทยากร เขียงกุล. 2552. **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาค และคุณภาพของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544. **รายงานการวิจัยรูปแบบและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ ศูนย์สร้างสรรค์และออกแบบ. 2552. **เศรษฐกิจสร้างสรรค์**, เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) 978-974-9769-87-4 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ**, เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) 978-616-7324-38-8 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552 บทบาทการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**, เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) 978-974-559-922-2 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2523. รายงานการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา / หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

อริศรา คำตัน. 2549. การวิเคราะห์นโยบายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อารี พันธุ์ณี. 2540. ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี.

Ryalie, S. 2553. เศรษฐกิจสร้างสรรค์: โอกาสและอุปสรรคของประเทศไทย Available from internet: <http://www.creativethailand.org/th/resource/report.php>.

ภาษาอังกฤษ

Benhabib, Jess, and Mark M. Spiegel. 1994. The role of human capital in economic development: Evidence from aggregate cross-country data. *Journal of Monetary Economics*, 34(2), 143-174.

Craft, A. 2000. *Creativity across the Primary Curriculum*. Routledge, London

Craft, A. 2001. *An analysis of research and literature on creativity in education*. Report prepared for the Qualifications and Curriculum Authority.

Craft, A. 2006. Fostering creativity with wisdom. *Cambridge Journal of Education*, 36(3), 337 - 350

Creative Industries Finland. 2010. *Creative Industries Finland*. Available from internet: <http://www.creativeindustries.fi/index.php/creative-industriesfinland>

- Creative Partnerships, 2010. **About creative partnerships**. Available from internet: <http://www.creative-partnerships.com/about/>
- Csikszentmihalyi, M. 1990. **The Domains of Creativity**, in Runco, M.A. and Albert, R.S. *Theories of Creativity*. London: Sage Publications.
- Dacey, J. and Lennon, K. 2000. **Understanding creativity: the interplay of biological, psychological and social factors**. Creative Education Foundation, Buffalo, New York.
- Department for Culture, Media and Sport (DCMS), 2008. **Creative Britain New Talents for the New Economy**. Available from internet: <http://www.culture.gov.uk>
- Dutch Ministry of Economic Affairs. 2010. **Holland Compared 2010**. Ministry of Economic Affairs.
- Dutch, the Ministry of Education, Culture and Science. 2010. **Key Figures 2004-2008 Education, Culture and Science**. Ministry of Education, Culture and Science.
- Gardner, H. 2006. **Five Minds for the Future**. Boston: Harvard Business School Press
- Hanushek, Eric A. 2007. Education Production Functions. **Palgrave Encyclopedia**, January 2007.
- Hanushek, Eric A., and Ludger Wößmann. 2007. **The role of education quality for economic growth**. WPS 4122, February.
- Hawkins, John. 2007. **The Creative Economy: How People Make Money from Ideas**. London: Penguin.

- Hong Kong Ideas Centre. 2009. **Study on Creative Industries in Hong Kong – Key Recommendations**. Available from internet: <http://www.ideascentre.hk/wordpress/wp-content/uploads/2009/02/study-on-creative-industries-in-hong-kong-key-recommendations-82009.pdf>
- Jeffrey, B. 2006. Creative teaching and learning: towards a common discourse and practice. **Cambridge Journal of Education**, 36(3), 399 - 414
- Kingdon, G., H. Patrinos, C. Sakellariou and M. Soderbom 2008. **International Pattern of Returns to Education**. Mimeo, World Bank.
- Kloudova, Jitka. 2008. **The analysis of the issue of development of creative economy**. Available from internet: http://www.ttvam.lt/uploads/documents/leidiniai_versl_teis_akt_t2/1191.pdf.
- Korea Creative Content Agency .2010.**Human resources development**. Available from internet: <http://www.kocca.kr/eng/activities/activities/index.html>
- Lucas, Robert E. 1988. On the mechanics of economic development. **Journal of Monetary Economics**, 22, 3 - 42.
- Mankiw, N. Gregory, David Romer, and David Weil. 1992. A contribution to the empirics of economic growth. **Quarterly Journal of Economics**, 107(2), 407- 437.
- Ministry of Economic Affairs and Ministry of Education, Culture and Science. 2009. **Creative Value. Culture and Economy Policy Paper**. Ministry of Economic Affairs and Ministry of Education, Culture and Science. ffairs

- Ministry of Education and Culture, Finland. 2010. **Creative Economy and Culture in the Innovation Policy**, Ministry of Education, Department for Cultural, Sport and Youth Policy. Finland.
- Ministry of Education and Culture, Finland. 2010. **Education Policy**. Available from internet: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/?lang=en>
- Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT), Japan. 2010. **Education Policy**. Available from internet: <http://www.mext.go.jp/english/shotou/index.htm>
- Ministry of Education of the People's Republic of China. 2010. **The 9th 5-Year Plan for China's Educational Development and the Development Outline by 2010**. Available from internet: http://202.205.177.9/edoas/website18/en/planning_n.htm
- Moenjak, T. and Worswick C 2003. Vocational education in Thailand: a study of choice and returns. **Economics of Education Review** 22, 99 - 107
- Ngan, M. Y., Lee, J. C.-K., and Brown, G. T. L. 201). Hong Kong principals' perceptions on changes in evaluation and assessment policies: They're not for learning. **Asian Journal of Educational Research and Synergy**, 2(1), 36 - 46.
- NACCCE. 1999. **All Our Future: Creativity, Culture and Education**. London: National Advisory Committee on Creative and Cultural Education
- NESDB & World Bank. 2008. **Towards a Knowledge Economy in Thailand**. World Bank.
- Psacharopolous, G. 1994. Returns to investment on education: A global update. **World Development**, 22(9), 1325 - 1343.

- Romer, Paul. 1990. Endogenous technological change. **Journal of Political Economy**, 99(5), S71-S102.
- Ryhammer, L. and Brodin, C. 1999. Creativity research: historical considerations and main lines of development. **Scandinavian Journal of Education Research**, 43(3), 259 - 273
- Sala-i-Martin, Xavier, Gernot Doppelhofer, and Ronald I. Miller. 2004. Determinants of Long-Term Growth: A Bayesian Averaging of Classical Estimates (BACE) Approach. **American Economic Review**, 94(4), 813 - 835.
- Shim, Doobo (2006). “**Hybridity and the Rise of Korean Popular Culture in Asia**”, *Media, Culture & Society*, 28(1): 25 - 44.
- Stam, E., De Jong, J. P. and Marlet, G. (2008). **Creative Industries in the Netherlands: Structure, Development, Innovativeness and Effects on Urban Growth**. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 90: 119 - 132.
- UNCTAD and UNDP. 2008. **Creative Economy 2008**: Available from internet: http://www.unctad.org/en/docs/ditc20082cer_en.pdf
- World Bank. 2006. **Thailand: Investment Climate Assessment Updated**. Poverty Reduction and Economic Management Sector Unit East Asia and Pacific Region: World Bank.
- World Bank. 2008. **Thailand: Investment Climate, Firm Competitiveness, and Growth**. Poverty Reduction and Economic Management Sector Unit East Asia and Pacific Region: World Bank.
- World Bank. 2010. **Stepping Up Skills for More Jobs and Higher Productivity**. World Bank, Washington D.C, USA.

- Woods, P. 2002. **Teaching and learning in the new millennium**, in C. Day & C. Sugrue (Eds) *Developing teaching and teachers: international research perspectives* (London, Falmer), 73-91
- World Economic Forum. 2010. **The Global Competitiveness Report 2010 - 2011**. Geneva, World Economic Forum.
- WTO. 2008. **International trade statistics**. Available from internet: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2009_e/its09_world_trade_dev_e.htm